

De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen

**Resultaten van de Vlaamse en Brusselse Satellietrekening
Toerisme 2018**

Bijlage

**STATISTIEK
VLAANDEREN**

**Karolien Weekers en
Pieter De Maesschalck**

Maart 2020

INHOUD

Deel I: TSA Vlaams Gewest	1
1. TSA-tabellen 1 en 2	1
1.1. Volumes	1
1.2. Bestedingen	6
1.2.1. Algemene bestedingen TSA-tabellen 1 en 2	6
1.2.2. Transportkosten tussen thuis en vakantiebestemming	14
A. Personenvervoer door de lucht	14
B. Personenvervoer over de weg	14
1.2.3. Uitgaven aan reisorganisaties, touroperators en gidsen	16
1.3. Totaalbeeld TSA-tabellen 1 en 2	17
2. TSA-tabel 4	20
2.1. Toerisme uitgaven TSA-Tabel 1 en 2	20
2.1.1. Totalen	20
2.1.2. Bestedingen toeristen in tweede verblijven en bij VFK	20
2.2. Waarde van de accommodatie in eigen vakantiehuizen	21
2.3. "Social transfers in kind"	21
2.3.1. Subsidies voor toerisme en voor cultuur en recreatie	22
A. Gebruikstabellen RIOT 2010	22
B. Begroting en jaarrekeningen	22
2.3.2. Subsidies voor vervoer	24
2.4. Andere vormen van toerismeconsumptie	25
2.5. Totaalbeeld TSA-tabel 4	25
3. TSA-tabel 5	27
4. TSA-tabel 6	32
5. TSA-tabel 7	34
Deel II: Schatting TSA Brussels Hoofdstedelijk Gewest	36
1. TSA-tabellen 1 en 2	36
2. TSA-tabel 4	40
3. TSA-tabel 5	41
4. TSA-tabel 6	43
5. TSA-tabel 7	45
Deel III: Evolutie van de belangrijkste cijfers en indicatoren uit de TSA 2008 tot en met 2018	47

DEEL I: TSA VLAAMS GEWEST

1. TSA-tabellen 1 en 2

Wat :

- TSA-tabel 1: inkomend toerisme of niet-Vlaamse toeristen in het Vlaams Gewest
- TSA-tabel 2: intern toerisme of Vlaamse toeristen in Vlaams Gewest

Om de totale consumptie van deze groepen toeristen te kennen, berekenen we eerst hun volume. In een tweede deel koppelen we er de uitgaven aan.

1.1. Volumes

Bronnen:

Tabel 1: Beschikbaarheid van informatie m.b.t. de volumes toeristen in TSA-tabellen 1 en 2

Categorieën in TSA-tabel 1			Kwaliteit informatie	Bron
Walen en Brusselaars	Dag-toeristen	Ontspanning	+	Daguitstappenonderzoek 2011, Westtoer 2018
		MICE	+ -	TIC 2018, MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	
	Verblijfs-toeristen	Ontspanning*	+	WES 2016, TIC 2018, Westtoer 2018
		MICE	+ -	TIC 2018, MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	
Buitenlanders	Dag-toeristen	Ontspanning	+	WES 2011, Westtoer 2018, Travelpac 2016
		MICE	+ -	TIC 2018, MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	
	Verblijfs-toeristen	Ontspanning*	+	TIC 2018, Westtoer 2018
		MICE	+	TIC 2018
		andere zakenreizen	+	TIC 2018
Categorieën in TSA-tabel 2			Code	Bron
Vlamingen in het Vlaamse Gewest	Dag-toeristen	Ontspanning	+	Daguitstappenonderzoek 2011, Westtoer 2018
		MICE	+ -	TIC 2018, MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	
	Verblijfs-toeristen	Ontspanning*	+	WES 2016, TIC 2018, Westtoer 2018
		MICE	+ -	TIC 2018, MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	
Vlamingen die vertrekken naar Brussel of Wallonië of het buitenland	Dag-toeristen	Ontspanning	+	Daguitstappenonderzoek 2011
		MICE	-	Geen informatie
		andere zakenreizen	-	Geen informatie
	Verblijfs-toeristen	Ontspanning*	+	WES 2016
		MICE	-	Beperkte informatie
		andere zakenreizen	-	Beperkte informatie

* Wel steeds zonder tweede verblijven, VFK, ...

+ : goede betrouwbare informatie

+ - : informatie ter beschikking, maar levert niet rechtstreeks gegevens die we zoeken. We moeten dus werken met assumpties, ratio's, ...

- : geen informatie ter beschikking

Methode en deelresultaten:

Belgische daguitstappen: volumes op basis van daguitstappenonderzoek. Voor de Vlamingen is er een opsplitsing naar macrobestemming mogelijk: dan komen we uit op 5,89 miljoen in de kunststeden, 4,18 miljoen aan de kust en 9,47 miljoen in de regio's. Het daguitstappenonderzoek aan de Kust van Westtoer, geeft in 2018 echter al 9,9 miljoen Vlaamse daguitstappen aan de kust. Vandaar dat we voor de Kust dit aantal in de plaats zetten en zo komen tot een totaal van ruim 25 miljoen daguitstappen. Voor Brusselaars en Walen samen hebben we ook cijfers van Westtoer, maar deze kunnen we niet opsplitsen. We vervangen ze dan ook niet. Het aantal Vlamingen op daguitstap buiten het Vlaams Gewest (9 109 933) kunnen we ook uit het daguitstappenonderzoek halen.

Tabel 2: Aantal daguitstappen door Belgen in 2010-2011 en 2018 opgesplitst naar herkomst en bestemming

	VLAMINGEN	BRUSSELAARS	WALEN
Vlaams Gewest	25 262 459	1 563 857	1 446 895
Brussels H. Gewest	2 205 864	257 168	1 240 195
Buiten Vlaams + Brussels H. Gewest	6 904 069	1 654 214	6 708 330
TOTAAL	34 372 392	3 475 239	9 395 420

BRON: Daguitstappenonderzoek 2011, Westtoer 2018, bewerking SV

Buitenlandse daguitstappen aan de kust: Het TravelPac onderzoek 2016 levert informatie over de Britse dagtoeristen in België. Om de dagtoeristen te kunnen tellen die naar de kust komen, nemen we enkel deze die per boot reizen op. We selecteren daarenboven enkel de dagtoeristen voor het motief holiday en voor het motief visiting friends and relatives. De grote groep observaties voor het motief 'miscellaneous' (58% bij dagtoeristen per boot naar België) wordt proportioneel verdeeld over de andere groepen motieven. Uit het onderzoek van Westtoer naar de daguitstappen aan de kust, kunnen we de Nederlandse en Franse daguitstappers afleiden.

Buitenlandse daguitstappen in de kunststeden: In de kunststeden doen we een beroep op het kunststedenonderzoek in 2011. In 2018 werden de volumes niet bevraagd.

Buitenlandse daguitstappen in de Vlaamse regio's: We kennen wel het aantal buitenlandse daguitstappen in de kunststeden en aan de kust. We kennen ook de daguitstappen van de Belgen in deze macrobestemmingen. Als we beide cijfers naast elkaar zetten, stellen we eenzelfde verhouding vast tussen de macrobestemmingen: bij de Belgen en de buitenlanders zijn er respectievelijk 1,86 en 1,89 keer meer daguitstappen naar de steden dan naar de kust. We kennen voor de Belgen ook het aantal daguitstappen naar de Vlaamse regio's: deze liggen 1,22 keer zo hoog als deze naar de kunststeden. Als we deze ratio toepassen op het aantal buitenlandse daguitstappen naar de kunststeden, komen we uit op een totaal van 5.266.831 buitenlandse daguitstappen naar de Vlaamse regio's. We gaan er aldus van uit dat de buitenlanders hun daguitstappen op eenzelfde manier indelen over de macrobestemmingen kust, kunststeden en regio's dan de Belgen, aangezien dit het geval is voor de spreiding tussen de kust en de kunststeden.

Tabel 3: Totaal aantal buitenlandse dagtoeristen voor het motief ontspanning in het aan de kust en in de kunststeden in 2018

	KUST (2018 en 2016 VK)	KUNSTSTEDEN (2011) excl. Brussel	VLAAMSE REGIO'S (schatting 2011)	TOTAAL
Nederland	400 000	2 079 980	?	2 479 980
Frankrijk	2 400 000	588 910	?	2 988 910
Duitsland	?	438 550	?	438 550
Verenigd Koninkrijk	121 958	238 070	?	360 028
Andere landen	?	964 810	?	964 810
TOTAAL	2 921 958	4 310 320	5 266 831	12 499 109

BRON: Daguitstappenonderzoek 2011, WES 2011, Westtoer 2018, Travelpac 2016, bewerking SV

Dagzakentoeisme: Schatting obv MICE-onderzoek 2013 en TIC 2018; voor Nederlanders obv Continue Zakenonderzoek 2013. Verhouding verblijfszaken en dagzaken naar herkomst uit MICE 2013 wordt toegepast op aankomsten zakentoeeristen TIC 2018 en vermenigvuldigd met gemiddelde verblijfsduur dagzaken MICE 2013. Dit zowel voor MICE als niet-MICE dagzakentoeeristen.

Tabel 4: Berekening van het aantal MICE- dagzakentoeeristen 2018 obv aankomsten MICE 2013 naar woonplaats

	Aankomsten MICE 2013			MICE -toeristen		Gemiddelde verblijfsduur dagzaken toeristen 2013	Dagzaken toeristen 2018
	Verblijfs-toeristen	Dag-toeristen	Factor	Aankomsten verblijfs-toeristen TIC 2018	Aankomsten dagzaken toerisme 2018		
Vlamingen	46	704	15,3	518 719	7 938 659	1,12	8 885 885
Brusselaars+ Walen	25	117	4,7	98 211	459 627	1,14	522 482
Fransen	24	11	0,5	73882	33 863	1,91	64 647
Duitsers	42	1	0,0	86026	2 048	2,00	4 096
Britten	33	11	0,3	75 220	25 073	3,00	75 220
Nederlanders	47	44	0,9	151 799	142 110	n.b.	142 110
TOTAAL							9 694 439

BRON: MICE-dataset 2013 ,TIC 2018, bewerking SV

Tabel 5: Berekening van het aantal niet-MICE- dagzakentoeeristen 2018 obv aankomsten MICE 2013 naar woonplaats

	Aankomsten MICE 2013			NIET-MICE -toeristen		Gemiddelde verblijfsduur dagzaken toeristen 2013	Dagzaken toeristen 2018
	Verblijfs-toeristen	Dag-toeristen	Factor	Aankomsten verblijfs-toeristen TIC 2018	Aankomsten dagzaken toerisme 2018		
Vlamingen	46	704	15,3	419 110	6 414 199	1,12	7 179 529
Brusselaars+ Walen	25	117	4,7	79 351	371 365	1,14	422 150
Fransen	24	11	0,5	66818	30 625	1,91	58 466
Duitsers	42	1	0,0	84301	2 007	2,00	4 014
Britten	33	11	0,3	51 967	17 322	3,00	51 967
Nederlanders	47	44	0,9	144 809	135 566	n.b.	135 566
TOTAAL							7 851 692

BRON: MICE-dataset 2013 ,TIC 2018, bewerking SV

Belgische verblijfstoeristen: De Belgische overnachtingen kunnen we opsplitsen volgens gewest door een beroep te doen op het WES-onderzoek met betrekking tot de commerciële vakanties in Vlaanderen. Op basis van het gemiddeld aantal overnachtingen per vakantie van Vlamingen, Walen en Brusselaars per macrobestemming (opgevraagd via Toerisme Vlaanderen bij WES) kunnen we dan het totaal aantal overnachtingen in 2018 berekenen. Op die manier bekomen we een ratio voor de regionale verdeling van de Belgische overnachtingen per macrobestemming. In 2018 werd geen nieuw onderzoek meer gedaan door WES, we doen dan ook een beroep op de cijfers van 2016.

Tabel 6: Totaal aantal Belgische overnachtingen voor het motief ontspanning in het Vlaamse Gewest in 2018, opgesplitst naar logiesvorm en macrobestemming

	KUST	VLAAMSE REGIO'S	KUNSTSTEDEN (excl. Brussel)	TOTAAL
Hotels, campings, vakantieparken, logies voor doelgroepen, gastenkamers, verhuur via immo, ...	6 028 677	5 395 516	1 286 123	12 710 316
Directe verhuur kust	3 064 780	-	-	3 064 780
TOTAAL	9 093 457	5 395 516	1 286 123	15 775 096

BRON: TIC 2018, Westtoer 2018, bewerking SV

Tabel 7: Totaal aantal Belgische overnachtingen voor het motief ontspanning in het Vlaamse Gewest in 2018, opgesplitst naar herkomst en macrobestemming

		WES 2016	OVERNACHTINGEN WES 2016		BELGEN	RATIO WES
		Aantal	Gem. # / reis	TOTAAL	TIC/Westtoer 2018	toegepast op 2018
KUST	Vlamingen	1 700 000	4,3	7 310 000	61,4	5 578 855
	Brusselaars	194 000	4,8	931 200	7,8	9 093 457
	Walen	835 000	4,4	3 674 000	30,8	2 803 928
REGIO'S	Vlamingen	1 024 000	3,2	3 276 800	72,0	3 884 184
	Brusselaars	74 000	4,3	318 200	7,0	5 395 516
	Walen	208 000	4,6	956 800	21,0	1 134 151
KUNST- STEDEN	Vlamingen	531 000	2,7	1 433 700	78,9	1 014 422
	Brusselaars	36 000	3,0	108 000	5,9	1 286 123
	Walen	115 000	2,4	276 000	15,2	195 285

BRON: WES 2016, TIC 2018, Westtoer 2018, bewerking SV

Vertrekkende Vlaamse toeristen: Voor het berekenen van het aantal verblijfstoeristen, vertrekken we van het aantal reizen. Op basis van de WES-studie 'Het reisgedrag van de Belgen' kennen we het aantal reizen van de Vlamingen voor het motief ontspanning. Op basis van de bruto-participatiecijfers van Vlamingen kunnen we het totaal aantal korte en lange vakanties van Vlamingen berekenen, die we verder opsplitsen naar bestemming. Het aantal reizen naar Brussel kennen we niet apart uit deze oefening. Wel kunnen we uit het onderzoek van WES naar de commerciële reizen afleiden dat er 142.000 reizen van Vlamingen naar Brussel waren. Dit zijn natuurlijk niet alle reizen, maar zo hebben we toch een deel van de reizen in beeld. Opnieuw doen we hier beroep op cijfers uit 2016, omdat er geen nieuw onderzoek gebeurde in 2018.

Tabel 8: Totaal aantal Vlaamse korte en lange vakanties in 2018, opgesplitst naar bestemming

	Bruto-participatie WES	Totaal aantal vakanties	BESTEMMING		
			Vlaanderen (incl. Brussel)	Wallonië	Buitenland
Lange vakanties	94,8	6 140 958	1 268 262	416 880	3 821 858
Korte vakanties	96,6	6 257 559	2 079 804	699 196	2 779 000
Commerciële vakanties	nvt	Nvt	Nvt	nvt	142 000
TOTAAL			3 348 066		7 858 934

BRON: WES 2016, bewerking SV

Buitenlandse verblijfstoeristen: We kunnen de cijfers rechtstreeks overnemen uit Toerisme in Cijfers (Toerisme Vlaanderen). Voor de directe verhuur doen we een beroep op Westtoer.

Tabel 9: Totaal aantal buitenlandse overnachtingen in het Vlaamse Gewest in 2018, opgesplitst naar motief, logiesvorm en macrobestemming

	KUST	VLAAMSE REGIO'S	KUNSTSTEDEN (excl. Brussel)	TOTAAL
TOTAAL ONTSPANNING, waarvan	2 281 591	3 538 025	3 266 616	9 086 232
-Hotels, campings, vakantieparken, logies voor doelgroepen, gastenkamers	1 876 031	3 538 025	3 266 616	8 680 672
-Directe verhuur kust	405 560			405 560
TOTAAL MICE	20 514	597 212	719 284	1 337 010
TOTAAL andere beroepsdoeleinden	82 369	926 117	404 723	1 413 209

BRON: TIC 2018, Westtoer 2018

Belgische verblijfszaken: We beschikken over de TIC-cijfers met betrekking tot het aantal zakelijke overnachtingen (zowel MICE als andere beroepsdoeleinden) door Belgen. Om deze op te splitsen naar regio van herkomst, werken we met de herkomstgegevens van de individuele congressgangers in de MICE 2013

dataset. We kijken enkel naar die congresgangers die overnachten in het Vlaamse Gewest en berekenen hun werkelijke verblijfsduur. We passen de aandelen in verblijfsduur van Vlamingen en Walen en Brusselaars uit 2013 toe op de overnachtingscijfers 2018.

Tabel 10: Aantal Belgische zakelijke overnachtingen in het Vlaamse Gewest in 2018, opgesplitst naar herkomst en motief.

	#overnachtende congresgangers in MICE 2013	Gemiddelde verblijfsduur in MICE 2013	Totale verblijfsduur in MICE 2013		# overnachtingen TIC 2018 (opgesplitst volgens MICE 2013)	
			Absoluut	%	MICE	Andere beroepsdoeleinden
BELGEN	71	1,79	127	100	1 082 941	899 471
Vlamingen	46	1,85	85	67	724 803	602 008
Brusselaars en Walen	25	1,68	42	33	358 138	297 463

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV.

Vertrekkende zakentoeeristen: geen informatie. In Wallonië of Brussel is geen onderzoek ter beschikking over het aantal Vlaamse zakentoeeristen. We kunnen in buitenlandse rapporten op zoek te gaan naar informatie over zakentoeerisme, maar het probleem is daar dat we misschien wel cijfers vinden over het aantal Belgen dat zakentoeerist is, maar zonder verdere regionale informatie. Aangezien we maar voor enkele landen over deze informatie met betrekking tot volumes kunnen beschikken en voor de bestedingen zelfs geen informatie hebben, beslisten we om het aantal Vlaamse zakelijke reizen naar het buitenland niet mee op te nemen.

Resultaat

Tabel 11: Resultaten met betrekking de volumes toeristen in TSA-tabellen 1 en 2 voor de TSA 2018 op basis van de hierboven beschreven methoden en in vergelijking met de resultaten uit de TSA 2016

Categorieën in TSA-tabel 1			TSA 2016	TSA 2018
Walen en Brusselaars	Dag-toeristen	Ontspanning	3 010 752	3 010 752
		MICE	445 347	522 482
		Andere zakenreizen	336 981	422 150
	Verblijfs-Toeristen	Ontspanning	5 548 595	5 297 634
		MICE	308 307	358 138
		Andere zakenreizen	234 185	297 463
Buiten-Landers	Dag-toeristen	Ontspanning	11 901 234	12 499 109
		MICE	275 054	286 073
		Andere zakenreizen	219 303	250 013
	Verblijfs-Toeristen	Ontspanning	7 432 354	9 086 232
		MICE	1 210 654	1 337 010
		Andere zakenreizen	1 241 448	1 413 209
Categorieën in TSA-tabel 2			TSA 2016	TSA 2018
Vlamingen in het Vlaamse Gewest	Dag-Toeristen	Ontspanning	19 537 655	25 262 459
		MICE	7 574 053	8 885 885
		Andere zakenreizen	5 731 067	7 179 529
	Verblijfs-Toeristen	Ontspanning	10 688 541	10 477 460
		MICE	623 954	724 803
		Andere zakenreizen	473 946	602 008
Vlamingen die vertrekken naar Brussel of Wallonië of het buitenland	Dag-Toeristen	Ontspanning	9 109 933	9 109 933
		MICE	?	?
		Andere zakenreizen	?	?
	Verblijfs-Toeristen	Ontspanning	7 858 934	7 858 934
		MICE	?	?
		Andere zakenreizen	?	?

1.2. Bestedingen

1.2.1. Algemene bestedingen TSA-tabellen 1 en 2

Bronnen:

Tabel 12: Beschikbaarheid van informatie m.b.t. de bestedingen door toeristen in TSA-tabellen 1 en 2

Categorieën in TSA-tabel 1			Code	Bron
Walen en Brusselaars	Dag- toeristen	Ontspanning	+	Daguitstappenonderzoek 2011
		MICE	+ -	MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	MICE 2013, 60% OIT 2010
	Verblijfs- toeristen	Ontspanning	+	TIC 2018, WES 2016, Westtoer en TV 2016, Toerisme Vlaanderen 2018, Provinciale toerismediensten 2017
		MICE	+ -	MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	MICE 2013, 60% OIT 2010
Buitenlanders	Dag- toeristen	Ontspanning	+	Westtoer 2018, Provinciale toerismediensten 2017, TravelPac 2016, VL VAK 2011, Daguitstappen 2011
		MICE	+ -	MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	MICE 2013, 60% OIT 2010
	Verblijfs- toeristen	Ontspanning	+	TIC 2018, WES 2016, Westtoer en TV 2016, Toerisme Vlaanderen 2018, Provinciale toerismediensten 2017
		MICE	+ -	MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	MICE 2013, 60% OIT 2010
Categorieën in TSA-tabel 2			Code	Bron
Vlamingen in het Vlaamse Gewest	Dag- toeristen	Ontspanning	+	Daguitstappenonderzoek 2011, Westtoer 2018
		MICE	+ -	MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	MICE 2013, 60% OIT 2010
	Verblijfs- toeristen	Ontspanning	+	TIC 2018, WES 2016, Westtoer en TV 2016, Toerisme Vlaanderen 2018, Provinciale toerismediensten 2017
		MICE	+ -	MICE 2013
		andere zakenreizen	+ -	MICE 2013, 60% OIT 2010
Vlamingen die vertrekken naar Brussel of Wallonië of het buitenland	Dag- toeristen	Ontspanning	+ -	Enkel transport obv ≠ bronnen
		MICE	-	-
		andere zakenreizen	-	-
Verblijfs- toeristen	Ontspanning	+ -	100% ratio's, transport obv ≠ bronnen	
	MICE	-	-	
	andere zakenreizen	-	-	

+ : goede betrouwbare informatie

+ - : informatie ter beschikking, maar levert niet rechtstreeks gegevens die we zoeken. We moeten dus werken met assumpties, ratio's, ...

- : geen informatie ter beschikking

Methode en deelresultaten

Algemeen: We zoeken in onderzoeken naar een zo specifiek mogelijk uitgavenprofiel en vermenigvuldigen de uitgaven met het volume van de toeristen zoals hierboven berekend. Uitgaven uit onderzoeken van voor 2018 worden steeds omgezet naar prijzen 2018. Hiervoor vermenigvuldigen we de uitgaven met een factor die het jaargemiddelde van de Index der consumptieprijzen overbrugt tussen het jaar van onderzoek en 2018.

Belgische daguitstappen: Voor de bestedingen van de Vlaamse dagtoeristen in de kunststeden en in de regio's kunnen we een beroep doen op het Daguitstappenonderzoek van Toerisme Vlaanderen, het Steunpunt Toerisme en de provinciale toerismediensten in 2011. Voor de uitgaven van Vlamingen aan de kust doen we een beroep op het onderzoek Dagtoerisme aan de kust van Westtoer. Voor de Brusselse en Waalse dagtoeristen in het Vlaamse Gewest kunnen we geen uitspraken doen naar macrobestemming omdat we niet over detailgegevens beschikken. We doen dus enkel beroep op het daguitstappenonderzoek. In deze bedragen zijn de uitgaven aan transport van en naar de bestemming mee opgenomen. Deze mogen in de TSA echter niet meegeteld worden aangezien deze uitgaven niet in het Vlaamse Gewest worden gedaan.

Tabel 13: Bestedingen door Vlaamse dagtoeristen in het Vlaamse Gewest in 2018, voor het motief ontspanning, opgesplitst naar macrobestemming en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	KUST		VLAAMSE REGIO'S		KUNSTSTEDEN		TOTALE BESTEDING
	Pp	Totaal uitgaven	Pp	Totaal uitgaven	Pp	Totaal uitgaven	
BESTEDINGEN (euro)	Pn		Pn		Pn		
Maaltijden en drank	27,71	274 329 000	8,17	77 379 707	8,96	52 793 304	404 502 011
Transport ter plekke	2,84	28 116 000	1,49	14 069 038	0,47	2 778 595	44 963 633
heen en terug	0,00	0	2,60	24 620 816	4,25	25 007 354	49 628 170
Cultuur, recreatie en ontspanning	1,99	19 701 000	5,20	49 241 632	6,60	38 900 329	107 842 961
Andere uitgaven: shopping	12,77	126 423 000	15,60	147 724 895	24,53	144 486 936	418 634 832
Andere uitgaven : andere	0,29	2 871 000	4,08	38 689 853	2,36	13 892 975	55 453 828
TOTAAL	45,60	451 440 000	37,13	351 725 941	47,17	277 859 493	1 081 025 434

BRON: Daguitstappenonderzoek 2011, Westtoer 2018, bewerking SV

Tabel 14: Bestedingen door Brusselse en Waalse dagtoeristen in het Vlaamse Gewest in 2018, voor het motief ontspanning, opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie, in euro en gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	BRUSSELAARS		WALEN		TOTALE BESTEDING
	Pp	Totaal uitgaven	Pp	Totaal uitgaven	
BESTEDINGEN (euro)	pn		pn		
Maaltijden en drank	18,97	29 666 219	4,94	7 142 529	36 808 748
Transport ter plekke	0,65	1 022 973	0,94	1 360 482	2 383 455
heen en terug	8,50	13 298 650	3,06	4 421 566	17 720 216
Cultuur, recreatie en ontspanning	8,50	13 298 650	3,76	5 441 927	18 740 577
Andere uitgaven: shopping	23,55	36 827 031	9,40	13 604 817	50 431 848
Andere uitgaven : andere	5,23	8 183 785	1,41	2 040 723	10 224 507
TOTAAL (met transport heen en terug)	65,41	102 297 307	23,51	34 012 044	136 309 351
TOTAAL (zonder transport heen en terug)	56,91	88 998 657	20,45	29 590 478	118 589 135

BRON: Daguitstappenonderzoek 2011, bewerking SV

Buitenlandse dagtoeristen kust: Voor de Franse en de Nederlandse dagtoeristen aan de kust, hebben we informatie uit het Westtoeronderzoek. Voor de Britten kunnen we een beroep doen op het onderzoek Travelpac 2016: we werken met de totale uitgaven van Britten, die zonder overnachting en per boot naar België reizen binnen het motief ontspanning. We verdelen het totaalbedrag aan de hand van de verhouding tussen de categorieën die we bij de Nederlanders en Fransen vaststelden.

Tabel 15: Bestedingen door Franse, Nederlandse en Britse dagtoeristen aan de kust in 2018, voor het motief ontspanning, opgesplitst naar bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME BESTEDINGEN (euro)	FRANSEN (2018)		NEDERLANDERS (2018)		BRITTEN (2016)	
	Per persoon	TOTAAL	Per persoon	TOTAAL	Per persoon	TOTAAL
Reca	26,96	64 704 000	26,71	10 684 000	88,30	10 769 237
Transport	2,03	4 872 000	4,83	1 932 000	11,01	1 342 233
Recreatie	0,97	2 328 000	2,23	892 000	5,14	626 673
Shopping	9,43	22 632 000	10,24	4 096 000	32,27	3 936 003
Andere uitgaven	0,33	792 000	0,81	324 000	1,83	222 875
TOTAAL	39,72	95 328 000	44,82	17 928 000	138,55	16 897 022

BRON: TravelPac2016, Westtoer 2018, bewerking SV

Buitenlandse dagtoeristen kunststeden: We doen een beroep doen op het Kunststedenonderzoek uit de Vlaanderen Vakantieganger 2011, waar ook een deel over dagtoerisme werd opgenomen.

Tabel 16: Bestedingen door buitenlandse dagtoeristen in de kunststeden in 2018 voor het motief ontspanning, opgesplitst naar bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon en in het totaal (in prijzen 2018)

	NEDERLAND		FRANKRIJK		DUITSLAND		GROOT-BRITANNIE	
VOLUME BESTEDINGEN (euro)	Per persoon	TOTAAL	Per persoon	TOTAAL	Per persoon	TOTAAL	Per persoon	TOTAAL
		2 079 980		588 910		438 550		238 070
Maaltijden en drank	27,45	57 104 760	29,48	17 363 429	27,50	12 059 722	24,11	5 739 651
Attracties	2,70	5 613 059	4,11	2 423 262	6,33	2 777 746	13,06	3 108 756
Transport	2,98	6 192 921	4,46	2 626 842	3,43	1 506 243	0,52	124 775
Shoppen	34,08	70 882 269	54,24	31 942 404	24,42	10 709 972	21,61	5 144 978
Andere	0,28	579 861	0,00	0	0,00	0	0,00	0
TOTAAL	67,49	140 372 871	92,30	54 355 937	61,69	27 053 683	59,30	14 118 160

	SPANJE EN ITALIE		ANDER EUROPEES LAND		VSA, JAPAN, INDIA EN RUSLAND		ANDER NIET-EUROPEES LAND	
VOLUME BESTEDINGEN (euro)	Per persoon	TOTAAL	Per persoon	TOTAAL	Per persoon	TOTAAL	Per persoon	TOTAAL
		325 780		238 070		238 070		162 890
Maaltijden en drank	23,58	7 683 514	19,92	4 741 451	25,58	6 090 083	38,20	6 223 102
Attracties	9,84	3 204 189	5,33	1 268 988	5,90	1 404 383	6,52	1 062 614
Transport	1,12	363 287	1,41	334 503	0,55	130 085	0,72	118 068
Shoppen	8,16	2 659 259	10,81	2 572 489	4,75	1 130 940	22,06	3 592 906
Andere	0,00	0	0,01	2 655	1,27	302 646	0,00	0
TOTAAL	42,70	13 910 249	37,47	8 920 086	38,05	9 058 135	67,51	10 996 689

BRON: VLA VAK 2011, bewerking SV

Buitenlandse dagtoeristen regio's: Er is geen informatie ter beschikking, we schatten aan de hand van de uitgaven van de verblijfstoeristen in de regio's, maar laten de uitgaven aan logies vallen.

Tabel 17: Bestedingen door buitenlandse dagtoeristen in de Vlaamse regio's in 2018, voor het motief ontspanning, opgesplitst naar bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon en in het totaal (in prijzen 2018)

BUITENLANDERS		
VOLUME BESTEDINGEN (euro)	Per persoon	TOTAAL
Maaltijden en drank	26,53	139 749 161
Transport	0,00	0
Recreatie	2,04	10 749 935
Shoppen	0,00	0
Andere uitgaven	9,18	48 374 710
TOTAAL	37,76	198 873 806

BRON: Daguitstapenonderzoek 2011, Provinciale toerismediënsten 2017, bewerking SV

Dagzakentoeeristen: We werken met de MICE-dataset van de congresgangers en werken enkel met de deelnemers aan congressen in het Vlaamse Gewest die geen uitgaven doen voor logies, waar logies niet zijn inbegrepen in de fee of waar de organisator niet betaalde voor de overnachting van de deelnemers. Daarnaast werken we in de dataset van de buitenlanders enkel met de deelnemers uit de buurlanden. Voor de berekening van de bestedingen volgen we dezelfde methode als bij de TSA 2012, en verwijzen voor meer uitleg dan ook graag naar het rapport van toen (De Maesschalck en Weekers, 2014). Voor het motief 'andere beroepsdoeleinden' nemen we zoals in de vorige edities van de TSA voor iedere bestedingscategorie een

verdeelsleutel 6/10 ten opzichte van de MICE uitgaven gebruikt als benadering van de uitgaven door andere zakentoeeristen. Daarnaast nemen we de uitgaven aan een participation fee niet mee op omdat de individuele zakentoeeristen uiteraard geen deelnamekost betalen.

Tabel 18: Bestedingen door Belgische dagtoeristen in 2018, voor het motief MICE, opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie, in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	VLAMINGEN			BRUSSELAARS + WALEN		
	Pp pn	Totaal uitgaven	Relatief	Pp pn	Totaal uitgaven	Relatief
			8 885 885			522 482
BESTEDINGEN (euro)						
Maaltijden en drank	31,30	278 114 164	47,12	33,95	17 736 068	40,17
Transport ter plekke	10,49	93 228 852	15,79	14,86	7 765 642	17,59
Cultuur	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00
Recreatie en ontspanning	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00
Restwaarde part fee	20,41	181 393 884	30,73	21,29	11 121 484	25,19
Andere uitgaven	4,22	37 514 025	6,36	14,42	7 532 524	17,06
TOTAAL	66,43	590 250 926	100,00	84,51	44 155 717	100,00

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

Tabel 19: Bestedingen door buitenlandse dagtoeristen in 2018, voor het motief MICE, opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie, in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	NEDERLAND		ANDERE BUURLANDEN		ALLE BUITENLANDERS	
	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven	Totale uitgaven	Relatief
		142 110		143963		
BESTEDINGEN (euro)						
Maaltijden en drank	0,00	0	18,80	2 706 463	2 706 463	19,75
Transport ter plekke	6,99	993 638	10,42	1 500 348	2 493 987	18,20
Cultuur	0,00	0	0,00	0	0	0,00
Recreatie en ontspanning	0,00	0	0,78	112 726	112 726	0,82
Restwaarde part fee	43,00	6 111 181	0,00	0	6 111 181	44,60
Andere uitgaven	11,55	1 641 332	4,43	637 885	2 279 217	16,63
TOTAAL	61,55	8 746 152	34,44	4 957 422	13 703 574	100,0

BRON: MICE 2013, CZO 2013, TIC 2018, bewerking SV

Tabel 20: Bestedingen door Belgische dagtoeristen in 2018, voor het motief 'andere zaken', opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie, in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	VLAMINGEN			BRUSSELAARS + WALEN		
	Pp pn	Totaal uitgaven	Relatief	Pp pn	Totaal uitgaven	Relatief
			7 179 529			442 150
BESTEDINGEN (euro)						
Maaltijden en drank	18,78	134 824 759	68,02	20,37	8 598 128	53,69
Transport ter plekke	6,30	45 195 675	22,80	8,92	3 764 644	23,51
Cultuur	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00
Recreatie en ontspanning	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00
Andere uitgaven	2,53	18 186 127	9,18	8,65	3 651 632	22,80
TOTAAL	27,61	198 206 561	100,00	37,94	16 014 404	100,00

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

Tabel 21: Bestedingen door buitenlandse dagtoeristen in 2018, voor het motief 'andere zaken', opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	NEDERLAND		ANDERE BUURLANDEN		ALLE BUITENLANDERS	
	Pp pn	135 566 Totaal uitgaven	Pp pn	114 447 Totaal uitgaven	Totale Uitgaven	Relatief
BESTEDINGEN (euro)						
Maaltijden en drank	0,00	0	11,28	1 290 941	1 290 941	33,3
Transport ter plekke	4,20	568 730	6,25	715 643	1 284 373	33,2
Cultuur	0,00	0	0,00	0	0	0,0
Recreatie en ontspanning	0,00	0	0,47	53 769	53 769	1,4
Andere uitgaven	6,93	939 452	2,66	304 261	1 243 713	32,1
TOTAAL	11,13	1 508 182	20,66	2 364 614	3 872 796	100,0

BRON: MICE 2013, CZO2013, TIC 2018, bewerking SV

Belgische verblijfstoeristen: Voor de Kust werken we met het Kustonderzoek 2016 (Westtoer en Toerisme Vlaanderen). Voor de Kunststeden met het kunststedenonderzoek 2018 (Toerisme Vlaanderen 2018). Voor de regio's met het onderzoek in de Vlaamse regio's (provinciale Toerismediensten). Hieronder geven we eerst per macrobestemming de detailberekeningen, daarna het resultaat voor TSA-Tabel 1 (Walen en Brusselaars) en voor TSA-Tabel 2 (Vlamingen).

Tabel 21: Bestedingen door Belgische verblijfstoeristen aan de Vlaamse kust in 2018, voor het motief ontspanning, opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	VLAMINGEN		BRUSSELAARS EN WALEN	
	Pp pn	5 578 855 TOTAAL	Pp pn	3 514 602 TOTAAL
BESTEDINGEN				
Logies	28,98	161 699 517	28,97	101 831 854
Maaltijden en drank	16,92	94 368 327	15,91	55 934 259
Attracties en ontspanning	1,31	7 326 192	1,59	5 604 415
Shopping	17,43	97 217 401	14,39	50 586 255
Verplaatsingen	0,59	3 314 230	0,82	2 893 783
Andere uitgaven	1,30	7 268 047	1,51	5 311 374
TOTAAL	66,54	371 193 714	63,21	222 161 940

BRON: TIC 2018, WES 2016, Westtoer en TV 2016, bewerking SV

Tabel 22: Bestedingen door Belgische verblijfstoeristen in de kunststeden in 2018, voor het motief ontspanning, opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	VLAMINGEN		BRUSSELAARS EN WALEN	
	Pp pn	1 014 422 TOTAAL	Pp pn	271 701 TOTAAL
BESTEDINGEN				
Logies	56,00	56 807 622	56,00	15 215 266
Maaltijden en drank	53,00	53 764 357	49,00	13 313 358
Attracties en ontspanning	15,00	15 216 327	16,00	4 347 219
Shopping	39,00	39 562 451	31,00	8 422 737
Verplaatsingen	4,00	4 057 687	5,00	1 358 506
Andere uitgaven	0,00	0	0,00	0
TOTAAL	56,00	169 408 444	157,00	42 657 085

BRON: TIC 2018, WES 2016, Toerisme Vlaanderen 2018, bewerking SV

Tabel 23: Bestedingen door Belgische verblijfstoeristen in de Vlaamse regio's in 2018, voor het motief ontspanning, opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	VLAMINGEN		BRUSSELAARS EN WALEN	
	Pp pn	TOTAAL	Pp pn	TOTAAL
		3 884 184		1 511 332
Logies	55,11	214 052 343	55,11	83 287 579
Maaltijden en drank	33,68	130 809 765	33,68	50 897 965
Attracties en ontspanning	0,00	0	0,00	0
Shopping	3,06	11 891 797	3,06	4 627 088
Verplaatsingen	0,00	0	0,00	0
Andere uitgaven	5,10	19 819 661	5,10	7 711 813
TOTAAL	96,95	376 573 567	96,95	146 524 444

BRON: TIC 2018, Provinciale toerismediensten 2017, bewerking SV

Tabel 24: Totale bestedingen door Waalse en Brusselse verblijfstoeristen in het Vlaamse Gewest in 2018, voor het motief ontspanning, opgesplitst naar bestedingscategorie en macrobestemming, uitgedrukt in euro en in prijzen 2018

Uitgavencategorieën	BESTEDINGEN			TOTALE BESTEDINGEN	
	Kust	Kunststeden	Regio's	Absoluut	Relatief
Logies	101 831 854	15 215 266	83 287 579	200 334 698	48,70
Maaltijden en drank	55 934 259	13 313 358	50 897 965	120 145 582	29,21
Transport (ter plekke)	2 893 783	1 358 506	0	4 252 289	1,03
Attracties en ontspanning	5 604 415	4 347 219	0	9 951 634	2,42
Andere Shopping	50 586 255	8 422 737	4 627 088	63 636 080	15,47
Andere	5 311 374	0	7 711 813	13 023 186	3,17
TOTAAL	222 161 940	42 657 085	146 524 444	411 343 468	100,00

BRON: TIC 2018, WES 2016, Westtoer en TV 2016, Toerisme Vlaanderen 2018, Provinciale toerismediensten 2017, bewerking SV

Tabel 25: Totale bestedingen door Vlaamse verblijfstoeristen in het Vlaamse Gewest in 2018, voor het motief ontspanning, opgesplitst naar bestedingscategorie en macrobestemming, uitgedrukt in euro en in prijzen 2018

Uitgavencategorieën	BESTEDINGEN			TOTALE BESTEDINGEN	
	Kust	Kunststeden	Regio's	Absoluut	Relatief
Logies	161 699 517	56 807 622	214 052 343	432 559 482	47,16
Maaltijden en drank	94 368 327	53 764 357	130 809 765	278 942 448	30,41
Transport (ter plekke)	3 314 230	4 057 687	0	7 371 917	0,80
Attracties en ontspanning	7 326 192	15 216 327	0	22 542 519	2,46
Andere Shopping	97 217 401	39 562 451	11 891 797	148 671 649	16,21
Andere	7 268 047	0	19 819 661	27 087 709	2,95
TOTAAL	371 193 714	169 408 444	376 573 567	917 175 724	100,00

BRON: TIC 2018, WES 2016, Westtoer en TV 2016, Toerisme Vlaanderen 2018, Provinciale toerismediensten 2017, bewerking SV

Vlaamse toeristen die vertrekken op vakantie buiten Vlaanderen: We mogen we enkel die kosten inbrengen die ze nog in het Vlaamse Gewest maken. Hoewel het onmogelijk is om alle bestedingen die in het Vlaamse Gewest gedaan worden in functie van een daguitstap of reis op te nemen, zijn we wel in staat om de drie grootste uitgavenposten in beeld te brengen: deze aan luchtvervoer, deze aan vervoer te land en deze aan reisorganisaties ed. Omdat we deze verplaatsingskosten niet enkel voor de Vlaamse vertrekkers moeten berekenen, maar ook voor andere groepen toeristen, komt de bespreking van de berekening van de transportkosten later uitgebreid aan bod (zie 1.2.2).

Buitenlandse verblijfstoeristen: Voor de Kust werken we met het Kustonderzoek 2016 (Westtoer en Toerisme Vlaanderen). Voor de Kunststeden met het kunststedenonderzoek 2018 (Toerisme Vlaanderen 2018), waar we werken met het globale uitgavenprofiel van alle buitenlandse toeristen die werden bevraagd en met het profiel in alle kunststeden samen (exclusief Brussel). Voor de regio's met het onderzoek in de Vlaamse regio's (provinciale Toerismediensten). Hier werden enkel Nederlandse verblijfstoeristen bevraagd, we passen dit profiel dan ook toe op alle buitenlandse toeristen.

Tabel 26: Bestedingen door buitenlandse verblijfstoeristen in het Vlaamse Gewest in 2018, voor het motief ontspanning, opgesplitst naar bestedingscategorie en macrobestemming, uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME BESTEDINGEN	KUST		KUNSTSTEDEN		REGIO'S		TOTAAL
	pppn	totaal	pppn	totaal	Pppn	totaal	
Logies	39,23	89 505 575	56,0	182 930 496	32,7	115 541 328	387 977 399
Maaltijden, drank en voeding	23,53	53 693 833	53,0	173 130 648	26,5	93 877 329	320 701 810
Attracties en ontspanning	2,49	5 683 271	15,0	48 999 240	0,0	0	54 682 511
Shopping	17,24	39 331 089	27,0	88 198 632	2,0	7 221 333	134 751 054
Verplaatsingen	1,42	3 233 995	3,0	9 799 848	0,0	0	13 033 843
Andere uitgaven	4,12	9 392 854	0,0	0	9,2	32 495 998	41 888 852
TOTAAL	88,03	200 840 618	154,0	503 058 864	70,4	249 135 988	953 035 470

BRON: TIC 2018, Westtoer 2018, Westtoer en TV 2016, Toerisme Vlaanderen 2018, Provinciale toerismediensten 2017, bewerking SV

Verblijfszakentoeeristen: Voor het motief MICE volgen we dezelfde methode als bij de TSA 2012, en verwijzen voor meer uitleg dan ook graag naar het rapport van toen (De Maesschalck en Weekers, 2014). Voor het motief 'andere beroepsdoeleinden' nemen we zoals in de vorige edities van de TSA voor iedere bestedingscategorie een verdeelsleutel 6/10 ten opzichte van de MICE uitgaven gebruikt als benadering van de uitgaven door andere zakentoeeristen. Daarnaast nemen we de uitgaven aan een participation fee niet mee op omdat de individuele zakentoeeristen uiteraard geen deelnamekost betalen.

Tabel 27: Bestedingen door Belgische verblijfstoeristen in 2018, voor het motief MICE, opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie, in euro en gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME BESTEDINGEN (euro)	VLAMINGEN			BRUSSELAARS + WALEN		
	Pp pn	Totaal uitgaven	724 803 Relatief	Pp pn	Totaal uitgaven	358 138 Relatief
Logies	81,66	59 185 469	30,33	78,82	28 230 050	31,68
Maaltijden en drank	100,63	72 940 472	37,37	71,17	25 489 015	28,61
Transport ter plekke	16,02	11 610 779	5,95	11,54	4 131 596	4,64
Cultuur	1,98	1 435 990	0,74	2,92	1 044 454	1,17
Recreatie en ontspanning	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00
Restwaarde part fee	28,82	20 888 896	10,70	45,17	16 176 643	18,15
Andere uitgaven	40,15	29 097 278	14,91	39,19	14 033 822	15,75
TOTAAL	269,26	195 158 884	100,00	248,80	89 105 581	100,00

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

Tabel 28: Bestedingen door buitenlandse verblijfstoeristen in 2018, voor het motief MICE, opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie, in euro en gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	BUURLANDEN		NIET-BUURLANDEN		ALLE BUITENLANDERS	
	Pp pn	688 161 Totaal uitgaven	Pp pn	648 849 Totaal uitgaven	Totale uitgaven	Relatief
Logies	120,94	83 225 983	107,12	69 506 233	152 732 216	46,95
Maaltijden en drank	60,76	41 812 479	67,26	43 641 650	85 454 129	26,27
Transport ter plekke	23,38	16 088 326	28,35	18 396 334	34 484 660	10,60
Cultuur	1,13	777 306	3,73	2 418 249	3 195 555	0,98
Recreatie en ontspanning	0,29	200 617	0,66	430 292	630 910	0,19
Restwaarde part fee	12,30	8 462 142	0,00	0	8 462 142	2,60
Andere uitgaven	26,89	18 506 807	33,66	21 840 443	40 347 249	12,40
TOTAAL	245,69	169 073 658	3,73	2 418 249	3 195 555	0,98

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

Tabel 29: Bestedingen door Belgische verblijfstoeristen in 2018, voor het motief 'andere zaken', opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie, in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME	VLAMINGEN			BRUSSELAARS + WALEN		
	Pp pn	Totaal uitgaven	602 008 Relatief	Pp pn	Totaal uitgaven	297 463 Relatief
Logies	48,99	29 495 021	33,96	47,29	14 068 418	38,71
Maaltijden en drank	60,38	36 349 814	41,85	42,70	12 702 426	34,95
Transport ter plekke	9,61	5 786 221	6,66	6,92	2 058 977	5,67
Cultuur	1,19	715 624	0,82	1,75	520 503	1,43
Recreatie en ontspanning	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00
Andere uitgaven	24,09	14 500 600	16,70	23,51	6 993 742	19,24
TOTAAL	144,26	86 847 280	100,00	122,18	36 344 065	100,00

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

Tabel 30: Bestedingen door buitenlandse verblijfstoeristen in 2018, voor het motief 'andere zaken', opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie, in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018).

VOLUME	BUURLANDEN		NIET-BUURLANDEN		ALLE BUITENLANDERS	
	Pp pn	686 430 Totaal uitgaven	Pp pn	726 779 Totaal uitgaven	Totale uitgaven	Relatief
Logies	72,56	49 809 982	64,27	46 712 567	96 522 549	48,0
Maaltijden en drank	36,46	25 024 382	40,36	29 329 938	54 354 320	27,0
Transport ter plekke	14,03	9 628 714	17,01	12 363 495	21 992 210	10,9
Cultuur	0,68	465 210	2,24	1 625 215	2 090 426	1,0
Recreatie en ontspanning	0,17	120 067	0,40	289 184	409 251	0,2
Andere uitgaven	16,14	11 076 153	20,20	14 678 153	25 754 306	12,8
TOTAAL	140,04	96 124 509	144,47	104 998 553	201 123 061	100,0

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

Vertrekkende zakentoeeristen: Geen informatie ter beschikking over de Vlamingen die voor het zakenmotief (zowel MICE als andere zaken) vertrekken naar Wallonië, Brussel of het buitenland en dat zowel voor één als voor meerdere dagen (TSA-tabel 2).

1.2.2. Transportkosten tussen thuis en vakantiebestemming

Wat: De transportkosten tussen thuis en de vakantiebestemming worden zelden opgenomen in de onderzoeken over uitgaven door toeristen. Toch wordt een groot deel van deze kosten in het Vlaamse Gewest gedaan en moeten deze uitgaven dus worden toegekend aan de TSA-tabellen 1 en 2. We nemen zowel het luchtvervoer als het vervoer over de weg in rekening.

A. Personenvervoer door de lucht

Bron: RIOT 2010, begroting voor subsidies

Method: Voor het personenvervoer door de lucht zal in TSA-tabel 6 uitgegaan worden van 100% toeristisch verbruik van het aanbod, gezien deze uitgaven nooit worden opgenomen in verschillende onderzoeken en ze steeds een ontbrekende waarde krijgen in TSA-tabellen 1 en 2. Door deze 100%-ratio in TSA-tabel 6 in te voegen, zorgen we ervoor dat deze bestedingen toch worden opgenomen in de TSA.

Het aanbod van het personenvervoer door de lucht zit vervat in de categorie 51A van de regionale input-output-tabellen (RIOT). In deze 51A zit de gehele luchtvaart onder NACE-code 51. Op basis van de NACE 2008-indeling en de RSZ-statistiek kunnen we het goederenvervoer afsplitsen van het personenvervoer. Zoals te zien in de opbouw van TSA-tabel 5 en 6 nemen we daarom 91,7% van het totale aanbod van de groep 51A. Omdat we al een deel subsidies in rekening brengen in TSA-tabel 4, moeten deze eerst afgetrokken worden van het totaal. Op dit totaalbedrag passen we de aandelen uit de RIOT toe, met name in de kolommen ale bestedingen, uitvoer en regionale en uit in de regionale outputtabel.

Resultaat:

Tabel 31: Berekening van het gebruik van luchtvervoer in het Vlaamse Gewest door Vlamingen en niet-Vlamingen op basis van de gebruikstabellen uit de RIOT 2010 (in miljoen euro en prijzen 2010) en toepassing van de aandelen van dit gebruik op het aanbod dat in rekening wordt gebracht in TSA-tabel 6 (in euro en prijzen 2018)

Bron	REGIONALE GEBRUIKSTABELLEN 2010 (in prijzen 2010)		Percentages toegepast op totale aanbod (prijzen 2018):	
	Interpretatie	Absoluut (miljoen euro)	Relatief	
Regionale output – kolommen totaal bedrijfstakingen en consumptieve bestedingen	Vlamingen gebruiken Vlaamse output	3 433	62,4%	1 604 106 544
Regionale output – totaal kolom uitvoer	Niet-Vlamingen, buitenlanders gebruiken Vlaamse output	1 804	32,8%	842 907 456
Regionale output – totaal kolom regionale uitvoer	Niet-Vlamingen, Belgen, gebruiken Vlaamse output	268	4,9%	125 241 933

BRON: FPB, RIOT2010, bewerking SV

B. Personenvervoer over de weg

Wat: Kosten voor openbaar vervoer en benzinekosten, gemaakt in het kader van toerisme. De kosten van het openbaar vervoer worden enkel in rekening gebracht voor zover deze expliciet werden bevraagd. Benzinekosten nemen we zoveel mogelijk op. We berekenen hier enkel de kosten die gemaakt zijn door Vlaamse toeristen, maar doen dat zowel voor het motief ontspanning als voor het zakentoeerisme. De buitenlandse of Brusselse en Waalse toeristen zullen daarnaast eerder bij het vertrek in hun eigen regio brandstof/een ticket voor het openbaar vervoer kopen.

Bronnen: FOD financiën, FOD mobiliteit, daguitstapenonderzoek 2011, TIC 2018, MICE 2013

Methode en deelresultaten:

Algemeen: Voor benzinekosten moeten we het aantal toeristen kennen dat met de wagen rijdt. Daarnaast moeten we de brandstofprijs in rekening brengen. Omdat deze variabel is, werken we met de 0,15 euro per kilometer die door de FOD financiën wordt gebruikt voor de berekening van de kostenafrek woonwerkverkeer. Ten slotte moeten we ook de afstand kennen die met de wagen wordt afgelegd. Daar waar geen informatie beschikbaar was over de afstand die wordt afgelegd, werken we met een gemiddelde afstand van 92,5 km. Deze gemiddelde afstand schatten we zoals bij de eerdere TSA's aan de hand van de gemiddelde afstand voor de export van het goederenvervoer in België (100km) en het aandeel van de Vlaamse wegen in het Belgische wegennet in 2010 (zie tabel 35). We gaan er dus van uit dat een Vlaming die reist naar een bestemming buiten het Vlaamse Gewest, gemiddeld nog 46,25 km over Vlaamse wegen rijdt. Omdat hij ook bij het terugrijden over Vlaamse wegen rijdt, verdubbelen we deze afstand, wat neerkomt op een totale afstand van 92,5 km.

Tabel 32 : Lengte van het Belgische wegennet in 2010, opgesplitst naar gewest en soort weg, uitgedrukt in kilometer

	Autosnel- wegen	Gewest- en Provinciewegen	Gemeente- wegen	TOTALE LENGTE VAN HET WEGENNET	
				Absoluut	Relatief
Vlaamse Gewest	883	6 040	64 564	71 487	46,25
Waalse Gewest	869	7 583	72 755	81 207	52,54
Brusselse Gewest	11,3	320	1 550	1 881	1,22
TOTAAL				154 575	100,00

BRON: FOD mobiliteit, bewerking SV

Vlaamse dagtoeristen: Uit het daguitstappenonderzoek konden we berekenen we het aandeel van de daguitstappen met de wagen gebeurde en dat de gemiddelde grootte van het Vlaamse reisgezelschap. Uit de MICE-dataset van de Vlaamse deelnemers in het Vlaamse Gewest kunnen we afleiden dat 66% met de wagen komt. Dit aandeel passen we toe op de volumes Vlaamse dagzakentoeeristen voor het motief MICE en voor het motief andere zaken om het aantal auto's te tellen. Voor elke auto gaan we daarna uit van een gemiddelde afstand van 92,5 km en een gemiddelde uitgave van 13,87 euro per wagen (15 cent per kilometer) om te komen tot de totale besteding.

Tabel 33: Berekening van het aantal wagens en de bestedingen (in prijzen 2018) aan het gebruik van deze wagens door Vlaamse dagtoeristen, opgesplitst naar motief en bestemming

	Aantal dagtoeristen	% dat wagen gebruikt	Aantal toeristen met wagen	grootte reisgezel- schap	Totaal aantal wagens	Prijs per wagen	TOTALE BESTEDINGEN
Ontspanning in Vlaamse Gewest	25 262 459	75,0	18 946 844	3,5	5 413 384	13,87	75 110 703
Ontspanning buiten het Vlaamse Gewest	9 109 933	72,5	6 604 702	3,6	1 834 639	13,87	25 454 165
Dagzakentoeerisme MICE in Vlaamse Gewest	8 885 885	65,5	5 818 477	-	-	13,87	80 702 283
Dagzakentoeerisme andere in Vlaamse Gewest	7 179 529	65,5	4 701 156	-	-	13,87	65 205 028

BRON: Databestand Daguitstappenonderzoek 2011, FOD Mobiliteit, FOD financiën, MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

Vlaamse verblijfstoeristen: Aantal reizen met de wagen kennen we uit het Reisgedragonderzoek 2016 van WES: we kennen het aantal korte en lange vakanties door Vlamingen en het aandeel van de verschillende vervoersmodi voor deze reizen. Voor elke auto rekenen we opnieuw een gemiddelde afstand van 92,5 km en een gemiddelde uitgaven van 0,15 euro per kilometer. Opsplitsing naar bestemming is nodig om onderscheid te maken tussen TSA-Tabel 1 en 2.

Tabel 34: Berekening van de brandstofkosten van de autovakanties door Vlamingen in 2018

	Aantal vakanties	% dat wagen gebruikt	Aantal autovakanties	Prijs per wagen	TOTALE BESTEDINGEN	Besteed aan vakanties in het VL GEWEST	Besteed aan vakanties buiten het VL GEWEST
Lange vakanties	5 507 000	48,7	2 681 909	13,87	37 211 487	11 237 869	25 973 618
Korte vakanties	5 558 000	69,8	3 879 484	13,87	53 827 841	18 032 327	35 795 514
					91 039 328	29 270 196	61 769 132

BRON: WES 2016, bewerking SV

Vlaamse verblijfszakentoeeristen: Op basis van de MICE 2013 dataset kunnen we afleiden dat bijna 74% van alle Vlaamse verblijfszakentoeeristen zich met de wagen verplaatst. Dit aandeel passen we toe op de aankomsten van verblijfszakentoeeristen en berekenen de kost per wagen.

Tabel 35: Berekening van het aantal wagens en de bestedingen (in prijzen 2018) aan het gebruik van deze wagens door Vlaamse verblijfszakentoeeristen in Vlaanderen, opgesplitst naar motief

	Aantal verblijfstoeristen	% dat wagen gebruikt	Aantal toeristen met wagen	Prijs per wagen	TOTALE BESTEDINGEN
MICE	518 719	73,91	383 385	13,87	5 317 553
Andere zaken	419 110	73,91	309 764	13,87	4 296 429
					9 613 982

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

1.2.3. Uitgaven aan reisorganisaties, touroperators en gidsen

Wat: De uitgaven aan reisbureaus, touroperators en gidsen worden zelden opgenomen in de onderzoeken over uitgaven door toeristen. Toch wordt een groot deel van deze kosten in het Vlaamse Gewest gedaan en moeten deze uitgaven dus worden toegekend aan de TSA-tabellen 1 en 2.

Bron: RIOT 2010, WES 2016

Methode: Net zoals bij het personenvervoer door de lucht werd beslist om ook voor de uitgaven aan reisorganisaties, touroperators en gidsen uit te gaan van een 100% toeristisch verbruik van het aanbod. De reden hiervoor is opnieuw dat deze uitgaven in de onderzoeken nooit worden opgenomen, waardoor ze steeds een ontbrekende waarde krijgen in TSA-tabellen 1 en 2. Door deze 100%-ratio in TSA-tabel 6 in te voegen, zorgen we ervoor dat deze bestedingen toch worden opgenomen in de TSA.

Het aanbod van diensten van reisbureaus en touroperators zit vervat in de categorie 79A van de regionale input-output-tabellen (RIOT). Op dit totaalbedrag passen we de aandelen uit de RIOT toe, met name in de kolommen alle bestedingen, uitvoer en regionale uitvoer in de regionale outputtabel.

We kennen dan wel de verdeling over de verschillende TSA-tabellen, maar binnen TSA-tabel 2 kennen we nog niet de verdeling tussen de uitgaven gedaan door Vlamingen die reizen in het Vlaamse Gewest en Vlamingen die vertrekken. Deze opsplitsing kunnen we maken op basis van gegevens uit het onderzoek Reisgedrag van de Belgen 2016 van WES. We kunnen immers voor elk van deze groepen toeristen het aantal reizen berekenen waarbij op één of andere manier beroep werd gedaan op bemiddeling. We tellen wel het aantal reizen naar Vlaanderen en Brussel en niet enkel naar het Vlaamse Gewest.

Resultaat:

Tabel 36: Berekening van het gebruik van de diensten van Vlaamse reisbureaus en touroperators door Vlamingen en niet-Vlamingen op basis van de gebruikstabellen uit de RIOT 2010 (in miljoen euro en prijzen 2010) en toepassing van de aandelen van dit gebruik op het aanbod dat in rekening wordt gebracht in TSA-tabel 6 (in euro en prijzen 2018)

Bron	REGIONALE GEBRUIKSTABELLEN 2010 (in miljoen euro)			Absoluut (prijzen 2010)	Relatief	Percentages toegepast op aanbod
	Interpretatie					
Regionale output – totaal kolommen bedrijfstakingen en consumptieve bestedingen	Vlamingen gebruiken	Vlaamse		2 465	78,9%	2 148 224 918
Regionale output – totaal kolom uitvoer	Niet-Vlamingen, gebruiken	buitenlanders Vlaamse output		208	6,6%	180 934 848
Regionale output – totaal kolom regionale uitvoer	Niet-Vlamingen, gebruiken	Belgen, Vlaamse output		452	14,5%	393 671 028

BRON: FPB, RIOT2010, bewerking SV

Tabel 37: Berekening van het aantal reizen waar beroep werd gedaan op bemiddeling, opgesplitst naar herkomst en bestemming in 2018

	LANGE VAKANTIES			KORTE VAKANTIES			TOTAAL	
	aantal reizen	Via bemiddeling		aantal reizen	Via bemiddeling		Absoluut	%
		Relatief	Absoluut		Relatief	Absoluut		
Vlamingen								
naar Vlaams Gewest	1 200 000	47,5	570 584	1 994 000	44,9	895 572	1 466 156	22,9
Vlamingen								
naar Wallonië, Brussel of buitenland	4 309 000	65,8	2 834 327	3 552 000	59,2	2 103 398	4 937 725	77,1
TOTAAL			3 404 911			2 998 970	6 403 881	100

BRON: WES 2016, bewerking SV

1.3. Totaalbeeld TSA-tabellen 1 en 2

Zie volgende bladzijde.

Tabel 38: TSA-TABEL 1: Consumptie-uitgaven van het inkomend toerisme per bestedingscategorie, opgesplitst naar herkomst, dag- of verblijfstoerist en motief, uitgedrukt in euro en prijzen 2018

BESTEDINGEN	BRUSSELAARS EN WALEN IN VLAANDEREN						BUITENLANDERS IN VLAANDEREN						TOTAAL
	Dagtoeristen			Verblijfstoeristen			Dagtoeristen			Verblijfstoeristen			
	Ontspanning	Zakentoeerisme		Ontspanning	Zakentoeerisme		Ontspanning	Zakentoeerisme		Ontspanning	Zakentoeerisme		
	MICE	ANDERE	MICE	MICE	ANDERE	MICE	MICE	ANDERE	MICE	MICE	ANDERE		
1 Accommodatie	—	—	—	200 334 698	28 230 050	14 068 418	—	—	—	387 977 399	152 732 216	96 522 549	879 865 329
2 Voeding- en drankverstreking	36 808 748	17 736 068	8 598 128	120 145 582	25 489 015	12 702 426	342 912 109	2 706 463	1 290 941	320 701 810	85 454 129	54 354 320	1 028 899 739
3 personenvervoer te land (spoor + weg + water)	2 383 455	7 765 642	3 764 644	4 252 289	4 131 596	2 058 977	19 542 957	2 493 987	1 284 373	13 033 843	34 484 660	21 992 210	117 188 631
4 personenvervoer door de lucht	—	—	—	125 241 933			—	—	—	842 907 456			968 149 389
5 Diensten van reisagentschappen, tour operators en gidsen	—	—	—	393 671 028			—	—	—	180 934 848			574 605 876
6 Culturele diensten + diensten voor recreatie en sport	18 740 577	0	0	9 951 634	1 044 454	520 503	35 459 606	112 726	53 769	54 682 511	3 826 464	2 499 677	126 891 921
7 Restwaarde participation fee	—	11 121 484	—	—	16 176 643	—	—	6 111 181	—	—	8 462 142	—	41 871 450
8 Andere	60 656 355	7 532 524	3 651 632	76 659 266	14 033 822	6 993 742	209 897 967	2 279 217	1 243 713	176 639 907	40 347 249	25 754 306	625 689 699
TOTAAL	118 589 135	44 155 717	16 014 404	873 111 053	120 322 633	62 272 389	607 812 638	13 703 574	3 872 796	1 738 986 318	440 957 015	323 364 361	4 363 162 034

■ Totalen op basis van het terugbrengen uit TSA-tabel 6 van de 100% ratio

— Niet van toepassing

De kolomtotalen worden -wanneer er kolom-overschrijdende gegevens zijn- berekend a rato van de verhouding in de volumes.

Tabel 39: TSA-TABEL 2: Consumptie-uitgaven van het intern toerisme per bestedingscategorie, opgesplitst naar herkomst, dag- of verblijfstoerist en motief, uitgedrukt in euro en prijzen 2018

BESTEDINGEN	VLAMINGEN IN VLAANDEREN						VLAMINGEN DIE VERTREKKEN						TOTAAL	
	Dagtoeristen			Verblijfstoeristen			Dagtoeristen			Verblijfstoeristen				
	Ontspanning	Zakentoeerisme MICE	ANDERE	Ontspanning	Zakentoeerisme MICE	ANDERE	Ontspanning	Zakentoeerisme MICE	ANDERE	Ontspanning	Zakentoeerisme MICE	ANDERE		
1	Accommodatie	—	—	—	432 559 482	59 185 469	29 495 021	—	—	—	—	—	—	521 239 972
2	Voeding- en drankverstreking	404 502 011	278 114 164	134 824 759	278 942 448	72 940 472	36 349 814	?	?	?	?	?	?	1 205 673 668
3	personenvervoer te land (spoor + weg + water)	169 702 506	173 931 135	110 400 703	36 642 113	16 928 332	10 082 650	25 454 165	?	?	61 769 132			604 910 736
4	personenvervoer door de lucht	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 604 106 544			1 604 106 544
5	Diensten van reisagentschappen, tour operators en gidsen	—	—	—	491 831 883			—	—	—	1 656 393 035			2 148 224 918
6	Culturele diensten + diensten voor recreatie en sport	107 842 961	0	0	22 542 519	1 435 990	715 624	—	—	—	—	—	—	132 537 093
7	Restwaarde participation fee	—	181 393 884	—	—	20 888 896	—	—	—	—	—	—	—	202 282 780
8	Andere	474 088 660	37 514 025	18 186 127	175 759 358	29 097 278	14 500 600	?	?	?	?	?	?	749 146 048
TOTAAL		1 156 136 137	670 953 209	263 411 589	1 382 995 444	230 675 780	116 226 726	25 454 165	0	0	3 322 268 711			7 168 121 760

■ Totalen op basis van het terugbrengen uit TSA-tabel 6 van de 100% ratio

— Niet van toepassing

? Hierover hebben we geen informatie

De kolomtotalen worden -wanneer er kolom-overschrijdende gegevens zijn- berekend a rato van de verhouding in de volumes.

2. TSA-TABEL 4

Totale toeristische consumptie:

- Toerisme-uitgaven TSA-tabel 1 en TSA-tabel 2
- Waarde van de accommodatie in eigen vakantiehuizen
- Sociale overdrachten die maken dat toeristen minder betalen dan de werkelijke kostprijs
- Andere vormen van toerismeconsumptie die niet elders zijn opgenomen.

2.1. Toerisme uitgaven TSA-Tabel 1 en TSA-Tabel 2

2.1.1. Totalen

Voor totalen zie hiervoor.

2.1.2. Bestedingen toeristen in tweede verblijven en bij vrienden, familie en kennissen

Wat: Consumptie-uitgaven gedaan door tweede verblijvers of vakantiegangers die verblijven bij vrienden, familie en kennissen (VFK's), konden we niet opsplitsen naar herkomst en dus niet onder TSA-Tabel 1 of 2 apart opnemen. We berekenen nu het totaal voor T1 en T2 samen.

Bronnen: Trendrapport Kust 2018 van Westtoer, het rapport naar gebruikers van vaste standplaatsen op campings 2008 van Westtoer en het onderzoek van de Studiedienst van de Vlaamse Regering (Weekers, 2017) naar het aantal tweede verblijven in 2016.

Methode:

Aan de kust: volumes en gemiddelde bestedingen verzamelen om zo totale bestedingen te berekenen.

Elders in Vlaanderen: volumes obv aantal tweede verblijven 2016 en hypothese van gelijk gebruik tweede verblijven aan de kust en elders 171 overnachtingen per wooneenheid in klassieke tweede verblijven en 140 overnachtingen per wooneenheid in vakantieverblijven. Bestedingen obv hypothese zelfde uitgaven elders in Vlaanderen, dan aan de kust.

Resultaat

Tabel 40: Bestedingen door gebruikers van tweede verblijven aan de kust in 2018. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME (nachten)	TWEDE VERBLIJVERS KUST - KLASSIEK			TWEDE VERBLIJVERS KUST - CAMPINGS		
	Pp pn	Totaal uitgaven	Relatief	Pp pn	Totaal uitgaven	Relatief
			11 674 450			4 383 650
Logies	-	-	-	-	-	-
Maaltijden en drank (horeca)	17,92	209 206 144	41,70	6,09	26 681 476	26,45
Transport	0,49	5 720 481	1,14	1,55	6 805 397	6,75
Cultuur, recreatie en ontspanning	-	-	-	0,48	2 106 432	2,09
Andere uitgaven: shopping	10,52	122 815 214	24,48	14,39	63 084 946	62,53
Andere uitgaven: andere	12,67	147 915 282	29,49	0,51	2 214 454	2,19
Andere uitgaven: voeding	1,37	15 993 997	3,19	-	-	-
TOTAAL	42,97	501 651 117	100,0	23,02	100 892 705	100,0

BRON: WESTTOER 2008, 2018, bewerking SV

Tabel 41: Bestedingen door gebruikers van tweede verblijven elders in het Vlaamse Gewest in 2018. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

VOLUME (nachten)	TWEEDE VERBLIJVERS ELDERS IN VLAANDEREN - KLASSIEK			TWEEDE VERBLIJVERS ELDERS IN VLAANDEREN – VAKANTIEVERBLIJVEN		
	Pp pn	Totaal uitgaven	Relatief	Pp pn	Totaal uitgaven	Relatief
		12 118 525			5 102 859	
Logies	-	-	-	-	-	-
Maaltijden en drank (horeca)	17,92	217 163 970	41,70	6,09	31 059 007	26,4
Transport	0,49	5 938 077	1,14	1,55	7 921 933	6,7
Cultuur, recreatie en ontspanning	-	-	-	0,48	2 452 027	2,1
Andere uitgaven: shopping	10,52	127 486 884	24,48	14,39	73 435 060	62,5
Andere uitgaven: andere	12,67	153 541 713	29,49	0,51	2 577 772	2,2
Andere uitgaven: voeding	1,37	16 602 379	3,19	-	-	-
TOTAAL	42,97	520 733 023	100,00	23,02	117 445 799	100,0

BRON: WESTTOER 2008, 2018, SVR 2017, bewerking SV

2.2. Waarde van de accommodatie in eigen vakantiehuizen

Wat: De waarde van het aantal 'gratis' overnachtingen op (eigen gebruik of gratis VFK) in tweede verblijven.

Bronnen: Vakantieganger in commercieel logies aan de kust 2016 (Westtoer) en Trendrapport Kust Westtoer 2018.

Methode:

het aantal overnachtingen vermenigvuldigen met een actuele huurprijs: berekening huurprijs aan de hand van gemiddelde uitgave aan logies voor gebruikers van huurwoningen en van bezoekers van campings.

Resultaat

Tabel 42: Tegenwaarde van accommodatie door gebruikers tweede verblijven in het Gewest in 2018. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018)

	Volume (overnachtingen)	Prijs per persoon per nacht	Totale waarde
KUST: klassieke tweede verblijven	11 674 450	22,9	267 196 916
KUST: campings	4 383 650	12,8	56 287 150
ELDERS: klassieke tweede verblijven	12 118 525	22,9	277 360 607
ELDERS: campings	5 102 859	12,8	65 521 974
TOTAAL			666 366 647

BRON: WESTTOER 2016 en 2018, bewerking SV

2.3. 'Social transfers in kind'

Wat: Sociale overdrachten van de overheid: subsidies aan bijvoorbeeld cultuur of aan het openbaar vervoer, die maken dat toeristen zelf maar een deel van de kosten moeten dragen. Het RMF vermeldt duidelijk dat enkel die subsidies mogen opgenomen worden waarbij de begunstigten individueel geïdentificeerd kunnen worden. In TSA-tabel 4 wordt dus de waarde opgenomen van: "individual non-market services provided by governments and non profit institutions serving households that benefit visitors and exceed the values paid by the visitors themselves: costs of museums, performing arts, short term education, ..." (RMF, p.46). Andere vormen van subsidies, waarbij de individuele gebruiker niet te onderscheiden is, zoals subsidies voor toerismepromotie, -informatie of -onderzoek horen dus niet in TSA-tabel 4 thuis.

2.3.2 Subsidies voor toerisme, cultuur en recreatie

Wat: Subsidies voor toerisme, cultuur en recreatie in rekening brengen.

Bronnen: RIOT 2010, Algemene uitgavenbegroting Vlaamse overheid en jaarrekeningen lokale overheden.

A. Gebruikstabellen RIOT 2010

Methode en resultaat: In de nationale rekeningen staan de institutionele sectoren onder code S13 (overheid) en S15 (instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. huishoudens). Daarnaast wordt in de kolommen van de gebruikstabel voor elk van deze sectoren de individuele consumptieve bestedingen (code P31) opgenomen per product. De producten staan dus in de rijen en we selecteren die rijen (of IO-codes) die volgens het RMF instaan voor de toeristische producten (zie verder bij de bespreking van TSA-tabel 5). In de gebruikstabel van de Vlaamse RIOT 2010 werden in drie IO-codes die we als diensten van culturele en recreatiebedrijven opnemen in de TSA, ook daadwerkelijk subsidies opgetekend: codes 90A, 91A en 93A. Voor elk van die codes werd aan de hand van de gedetailleerde CPC-codes nagegaan welke producten als toeristisch kunnen worden beschouwd en deze werden op basis van de RSZ-statistiek afgezonderd van de andere producten¹. Op die manier werd een toeristisch aandeel van de IO-codes bepaald.

Tabel 43: Sociale overdrachten cultuur en recreatie – regionale gebruikstabel 2010 (in euro en prijzen 2018)

IO 2010 - code	NACE 2008 - code	Beschrijving	Aandeel toerisme	Individuele consumptieve bestedingen (aandeel toerisme)		TOTAAL OP TE NEMEN BEDRAG
				Non-profit	Overheid	
90A	90	Creatieve activiteiten, kunst en amusement	39%	0	72.439.948	72.439.948
91A	91	Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele activiteiten	49%	45.059.723	221.554.586	266.614.309
93A	93	Sport, ontspanning en recreatie	75%	39.466.683	264.426.777	303.893.460
						642.947.716

BRON: RIOT 2010, bewerking SV

B. Begroting en jaarrekeningen

Methode en deelresultaten: In de vroegere TSA-rapporten (2008-2016) werd beroep gedaan op de begrotingen en de details uit de toelichtingen om de subsidies die in de TSA opgenomen werden, te verzamelen. Dit is arbeidsintensief werk, wat uiteindelijk een bedrag opleverde dat weinig variatie kende over de jaren heen en in relatie tot de oefening op basis van de RIOT. Daarenboven werden sinds enkele jaren ook de lokale subsidies aan cultuur opgenomen en werd daarbij een andere methode gebruikt om deze te berekenen.

Vanaf TSA 2018 werken we ook voor de Vlaamse subsidies op een andere manier. We werken analoog aan de methode van de lokale subsidies, dus op basis van de cijfers uit de begroting. We geven een beperkte mate van detaillering, maar niet langer een beschrijving en analyse per begrotingsartikel.

Vlaamse subsidies:

- Algemene uitgavenbegroting via departement Financiën Begroting.
- COFOG: enkel (1) 04.72 Hotels en restaurants, (2) 04.73 Toerisme (3) 08.10 Diensten op het gebied van recreatie en sport en (4) 08.20 Diensten op het gebied van cultuur.
- Welke uitgaven: enkel inkomensoverdrachten en kapitaaloverdrachten
- ESR: enkel aan gezinnen en aan vzw's ten behoeve van de gezinnen

¹ Deze berekeningen werden gemaakt op basis van de RSZ-gegevens van 31 juni 2010. Details over deze methode worden verder in dit rapport gegeven bij de opbouw van TSA-Tabel 5.

Tabel 44: Subsidies van de Vlaamse overheid die passen in TSA-Tabel 4 in 2018. Uitgedrukt in euro (in prijzen 2018).

	Inkomens- en kapitaaloverdrachten		TOTAAL
	aan vzw's ten behoeve van de gezinnen	aan gezinnen	
Toerisme	24 036 915	377 369	24 414 284
Recreatie en sport	62 427 423	290 057	62 717 481
Cultuur	362 806 177	14 635 650	377 441 828
TOTAAL	449 270 515	15 303 077	464 573 592

BRON: Departement FB, bewerking SV

Subsidies provincies en gemeenten:

- Jaarrekeningen via databank Agentschap Binnenlands Bestuur
- Beleidsvelden: (1) 0522 Toerisme – Infrastructuur, (2) 0529 Overige activiteiten inzake toerisme, (3) 0700 Musea, (4) 0701 Cultuurcentrum, (5) 0702 Schouwburg, concertgebouw, opera, (6) 0710 Feesten en Plechtigheden, (7) 0711 Openluchtrecreatie, (8) 0712 Festivals, (9) 0719 Overige evenementen en (10) 0720 Monumentenzorg.
- Welke uitgaven: enkel subsidies
- Sectorcode: enkel aan huishoudens of vzw's.

Tabel 45: Subsidies van de provincies en gemeenten die passen in TSA-Tabel 4 in 2018. Uitgedrukt in euro (in prijzen 2018).

	Inkomens- en kapitaaloverdrachten				TOTAAL
	van gemeenten		van provincies		
	aan huishoudens	aan instellingen zonder winstoogmerk	aan huishoudens	aan instellingen zonder winstoogmerk	
Toerisme - Infrastructuur	0	57 451	2 869	0	60 320
Overige activiteiten inzake toerisme	41 222	183 601	1 500	1 150 813	1 377 136
Musea	28 399	2 322 668	0	0	2 351 067
Cultuurcentrum	302 156	18 050 180	0	0	18 352 335
Schouwburg, opera, ...	750	0	0	0	750
Feesten en plechtigheden	1 767 423	1 960 920	0	0	3 728 343
Openluchtrecreatie	10 793	1 075 307	88 963	858 230	2 033 292
Festivals	84 500	211 055	0	0	295 555
Overige evenementen	455 591	2 169 700	0	0	2 625 291
Monumentenzorg	650 065	797 696	2 626	312 879	1 763 266
TOTAAL	3 340 897	26 828 579	95 957	2 321 922	32 587 356

BRON: ABB, bewerking SV

Resultaat: Keuze voor methode obv begroting en jaarrekening: 497 160 948 euro in 2018.

Tabel 46: Totaal aan sociale overdrachten voor toerisme, cultuur en recreatie in 2008, 2010, 2012, 2014, 2016 en 2018 in absolute cijfers (in euro en prijzen 2018).

	TOTAAL	Methode Vlaamse subsidies	Methode lokale subsidies
2008	403 441 317	Vlaamse begroting per artikel voor IV, CJSM en	Provinciale budgetten per artikel
2010	400 632 689	RWO. FFEU en Toerisme Vlaanderen	
2012	394 219 490		Schatting provinciale budgetten
2014	512 709 867		BBC, naar beleidsveld, totaal voor gemeenten en provincies afzonderlijk
2016	470 938 936	Vlaamse begroting per artikel voor IV, CJSM en RWO. Toerisme Vlaanderen	
2018	497 160 948	Uitgabenbegroting algemeen, op COFOG.	BBC, naar beleidsveld ook rekening met ESR-code (interne stromen) gemeenten en provincies

2.3.3 Subsidies voor vervoer

Wat: Subsidies aan De Lijn, aan de NMBS en aan het luchtvervoer in rekening te brengen.

Bronnen: Uitgabenbegroting voor subsidies aan De Lijn en de luchthavens, Koninklijk Besluit van 21 december 2013 voor subsidiebedrag NMBS en Infrabel. Toerisme-aandelen overgenomen uit TSA 2016 voor De Lijn en luchthavens en TSA 2012 voor NMBS (omwille van geen nieuwe gegevens).

Methode: Totalsubsidie bedrag berekenen, ratio voor toeristisch gebruik berekenen. Beide verbinden zodat we subsidies in rekening kunnen brengen a rato van het toeristische gebruik van de vervoersmiddelen. Voor deze TSA werden de ratio's overgenomen uit TSA 2016, omwille van arbeidsintensief werk en weinig variatie over 2 jaar.

Deelresultaten:

De Lijn: Vlaamse overheid geeft een totaal subsidie van 1.08.563.000 euro. Toerismeratio is 3,96%, dus we nemen in totaal 41.127.095 euro aan subsidies op.

NMBS en infrabel:

Tabel 47: Subsidies 2018 aan de NMBS en aan Infrabel, zoals weergegeven in het Koninklijk Besluit van 21 december 2013 (in euro) en opgesplitst naar aandeel personenvervoer

KB 21 december 2013	Totaal bedrag Subsidie	Aandeel subsidies relevant voor personenvervoer	Toeristisch aandeel
Subsidies voor de exploitatie van de NMBS	1 245 521 000	100%	1 245 521 000
Subsidies voor exploitatie aan Infrabel	155 245 000	85,51%	132 748 598
Investeringsubsidies aan NMBS	601 399 000	100%	601 399 000
Investeringsubsidies aan Infrabel	811 929 000	85,51%	694 273 157
TOTAAL	2 814 094 000	2 673 941 755	6,81% 182 095 434

BRON: KB 21 december 2013, aandeel obv TSA 2012, bewerking SV

Vlaamse luchthavens:

Tabel 48: Opgenomen kredieten voor subsidies van het departement MOW 2018 (in euro)

BEGROTING 2018 : MOW	TOTAAL bedrag	Aandeel toerisme
Werking en investeringssubsidie aan luchthavens		
Aan luchthaven Antwerpen (LEM)	4 206 000	44,3% 1 863 258
Aan luchthaven Oostende-Brugge (LEM)	7 081 000	37,9% 2 686 230
Aan luchthaven Kortrijk-Wevelgem (NV)	1 713 000	11,6% 198 053
Kapitaaloverdrachten aan luchthaven Oostende-Brugge (LOM)	1 085 000	37,9% 411 603
Kapitaaloverdrachten aan luchthaven Antwerpen (LOM)	2 344 000	44,3% 1 038 392
ALGEMEEN TOTAAL	16 429 000	6 197 535

BRON: begroting MOW, toeristische ratio's via cijfers van luchthavens, bewerking SV

Resultaat:

In totaal 229.420.063 euro aan subsidies voor vervoer, nemen we op omdat ze ten goede komen aan toeristen, waarvan 6.197.535 aan luchtvervoer en 223.222.528 aan vervoer over land.

2.4 Andere vormen van toerismeconsumptie

Wat: Uitgaven aan 'tourism durables': duurzame goederen die worden aangekocht met het oog op toerisme.

Bronnen: Huishoudbudget enquête of HHBE. Op 20/11/2019 waren nog geen gegevens 2018 beschikbaar, dus gewerkt met HHBE 2016.

Methode: Gemiddelde uitgave per Vlaming aan bepaalde duurzame toerismegoederen vermenigvuldigen met aantal Vlamingen. Omdat Vlaamse cijfers niet altijd in detail gekend zijn, wordt het Vlaamse totaalcijfer opgesplitst in detailuitgaven a rato van Belgische detailcijfers. Omdat HHBE 2018 niet beschikbaar is, wordt beroep gedaan op HHBE 2016 en cijfers omgezet naar prijzen 2018.

Resultaat:

Tabel 49: Totale uitgaven aan duurzame toerismegoederen in het Vlaamse Gewest, in 2018 (in euro en prijzen 2018)

Categorie	Gemiddelde uitgave per persoon per jaar	Totale uitgave Vlaams Gewest
Sportkledij voor mannen, vrouwen en kinderen	31,3	205 270 381
Sportschoenen voor mannen, vrouwen en kinderen	46,1	301 980 427
Fototoestellen, camera's en toebehoren	15,3	100 388 605
Sportuitrusting	16,4	107 432 637
Campinguitrusting	4,6	30 191 694
Vrije tijd in openlucht (Vliegtuigen, luchtballons, boten, kano, kayak, duikuitrusting, golfwagentje, trampoline, ...)	13,5	88 707 421
Duurzame goederen voor ontspanning buiten: motorhomes, caravans, aanhangwagens	31,0	202 905 549
TOTAAL	158,23	1 036 876 713

BRON: HHBE 2016, bewerking SV

2.5 Totaalbeeld TSA-tabel 4

Zie volgende bladzijde.

Tabel 50: TSA-tabel 4: Totale toerismeconsumptie in het Vlaamse Gewest in 2018 (in euro en prijzen 2018)

BESTEDINGEN	TOERISME UITGAVEN				ANDERE COMPONENTEN VAN TOERISTISCHE CONSUMPTIE			TOTAAL
	TSA-	TSA-	2e Verblijvers + VFK		Accommodatie 2e verblijven	Subsidies	Duurzame goederen	
	Tabel 1	Tabel 2	Kust	Andere				
1 Accommodatie	879 865 329	521 239 972	-	-	666 366 647	-	-	2 067 471 949
2 Voeding- en drankverstrekking	1 028 899 739	1 205 673 668	235 887 620	248 222 976	-	-	-	2 718 684 003
3 Personenvervoer te land (spoor + weg + water)	117 188 631	604 910 736	12 525 877	13 860 010	-	223 222 528	-	971 707 782
4 Personenvervoer door de lucht	968 149 389	1 604 106 544	-	-	-	6 197 535	-	2 578 453 468
5 Diensten van reisagentschappen, tour operators en gidsen	574 605 876	2 148 224 918	-	-	-	-	-	2 722 830 794
6 Culturele diensten + diensten voor recreatie en sport	126 891 921	132 537 093	2 106 432	2 452 027	-	497 160 948	-	761 148 421
7 Restwaarde participation fee	41 871 450	202 282 780	-	-	-	-	-	244 154 230
8 Andere	625 689 699	749 146 048	352 023 893	373 643 808	-	-	1 036 876 713	3 137 380 162
TOTAAL	4 363 162 034	7 168 121 760	602 543 822	638 178 822	666 366 647	726 581 011	1 036 876 713	15 201 830 808

3 TSA-TABEL 5: Aanbod van toerisme

Wat: Het aanbod van toerisme, bestaande uit drie componenten

- Het aanbod van de in het Vlaamse Gewest geproduceerde toeristische dienstengroepen, in basisprijzen, ongeacht of ze toeristisch worden gebruikt.
- Intermediair verbruik van de toeristische producenten, in aankooprijzen.
- Toegevoegde waarde van de toeristische producenten, in basisprijzen.

Alle informatie over de toeristische producenten wordt ook steeds in relatie gebracht met het totaal van alle andere producenten zodat de gehele Vlaamse productie in beeld komt.

Bronnen: Ingerregionale Input-Outputtabellen (RIOT) en de regionale Aanbod- en Gebruikstabellen (AGT). Vooral de cijfers uit de aanbodtabel en de gebruikstabel (aankooprijzen) worden gebruikt. De cijfers zijn van toepassing op het jaar 2010 en werden ons aangeleverd voor 143 verschillende bedrijfstakken door het Federaal Planbureau. Omdat bepaalde bedrijfstakinformatie op een hoger detailniveau nodig is dan de RIOT ons kan geven, zullen een aantal variabelen uit deze RIOT versleuteld worden aan de hand van de gedecentraliseerde RSZ-statistiek, juni 2010.

Methode en deelresultaten:

Toeristische bedrijfstakken in de kolommen: Om te weten welke bedrijfstakken toeristisch zijn, moeten we kijken naar het RMF 2008 en de IRTS 2008. Deze documenten geven een overzicht van de ISIC (rev4) bedrijfstakken-codes die in de TSA moeten worden opgenomen worden als toeristische bedrijfstakken. Deze ISIC-4 codes kunnen we omzetten naar de corresponderende NACE 2008 codes, waarin ook de RIOT 2010 werd opgesteld. We versleutelen de waarde in de RIOT-code tot wat we precies nodig hebben in TSA aan de hand van RSZ-statistiek.

Tabel 51: Omzetten ISIC codes uit RMF 2008 naar de bedrijfstakken-codes in de RIOT

TSA- industrie	ISIC - rev4	NACE 2008	RIOT-CODE	MAAR WAT IS TEVEEL	RESULTAAT	
1 Accommodatie	5510 Short term accomodation activities	5510			100% van 55A	
	a) accommodatie mvu tweede verblijven	5520 Recreational vehicle parks, trailers parks and campings	5530	55A		
		5590 Other accomodation	5590			
b) accomodatie mbt tweede verblijven	6810 Real estate activities with own or leased property (related to second homes and timesharing)	6810		Alles wat niet aan de kust is is teveel, daarnaast ook: 68.202, 68.203 en 68.204: Verhuur en exploitatie van sociale woningen, niet-residentiele gebouwen en terreinen; 68.312 Schatten en evalueren van onroerend goed 68.322 Beheer niet-residentieel onroerend goed	12,54% van 68A	
		6820 Real estate activities on a fee or contract basis (related to second homes and timesharing)	6820			68A
			6830			
2 Voeding- en drankverstrekkers	5610 Restaurants and mobile food service activities	5610		56.21 Catering	91,60% van 56A	
		5629 Other food service activities	5629			
		5630 Beverage serving activities	5630			
3 Personenvervoer via het spoor	4911 Passenger rail transport	4910	49A	49.20 Goederenvervoer per spoor	88,05% van 49A	
4 Personenvervoer over de weg	4922 Other passenger land transport	4931			100% van 49B	
		4932	49B			
		4939				

5 Personenvervoer over water	5011	Sea and coastal passenger water transport	5010	50A	50.20 Goederenvervoer over zee- en kustwateren	14,20 van 50A	
	5021	Inland passenger water transport	5030	50B	50.40 Goederenvervoer over binnenwateren	4,06% van 50B	
6 Personenvervoer door de lucht	5110	Passenger air transport	5110	51A	51.20 Goederenvervoer door de lucht	91,74% van 51A	
7 Huur van transport-uitrusting	7710	Renting and leasing of motor vehicles	7711	77A	77.12 Verhuur en lease van vachtauto's	87,15% van 77A	
8 Reisagentschappen, touroperators en gidsen	7911	Travel agency activities	7911	79A	van 79.12 touroperators mogen enkel de marges (18%) meegenomen worden. 82% van 79.12 is dus teveel	85,41% van 79A	
	7912	Tour operator activities	7912				
	7920	Other reservation service activities	7990				
9 Culturele bedrijven	9000	Creative, arts and entertainment activities	9001	90A		100% van 90A	
			9002				
			9004				
			9003				
	9102	Museum activities and operation of historical sites and buildings	9102	91A	90.01 Bibliotheken en archieven	49,36% van 91A	
9103	Botanical and zoological gardens and nature reserve activities	9103	9104				
10 Sport- en recreatiebedrijven	9200	Gambling and betting activities	9200	92A		100% van 92A	
	9311	Operation of sports facilities	9311	93A	91.12 Activiteiten van sportclubs	86,34% van 93A1	
							9313
							9319
							9321
							9329
	9329	Other amusement and recreation activities nec	9329				
7721	Renting and leasing of recreational and sports goods	7721	77B	77.22 Verhuur van video, dvd's en cd's 77.29 Verhuur en lease van andere consumentenartikelen	13,69% van 77B		
11 Kleinhandel in landspecifieke karakteristieke toerisme-goederen	Bestaat niet op 4digit: kleinhandel in gespecialiseerde winkels: - in sport- en kampeerartikelen - in souvenirs, ambachtelijke producten en religieuze artikelen		47.640	47A	Bijna alles is te veel, enkel deze twee codes opnemen.	2,00% van 47A	
			47.786				
12 Landspecifieke toerisme bedrijven	8230	Organization of conventions and trade shows	8230	82A	82.1 Administratieve en ondersteunen-de activiteiten voor kantoren 82.2 Callcenters 82.9 Zakelijke dienstverlening, n.e.v.	7,30% van 82A	

Toeristische producten en diensten in de rijen: Om te weten wat toeristische producten en diensten zijn, kunnen we opnieuw beroep doen op het RMF 2008 en de IRTS 2008. Hierin staat een overzicht van de CPC-2008 productcodes van die producten die internationaal als toeristisch beschouwd worden en die worden gegroepeerd in categorieën die ongeveer overeenkomen met de bedrijfstakken. Deze CPC-codes kunnen

omgezet worden naar de CPA-codes 2008, die we dan weer omzetten naar de RIOT-codes. We versleutelen de waarde in de RIOT-code tot wat we precies nodig hebben in TSA aan de hand van RSZ-statistiek.

Tabel 52: Omzetten CPC codes uit RMF 2008 naar de productcodes in de IOT

TSA- producten	CPC-code 2008	CPA-code 2008	RIOT-CODE	MAAR WAT IS TEVEEL	RESULTAAT
1 Accommodatie	63111	55.10.10			
a) accommodatie mvv	63112	55.20.19			
tweede verblijven	63113	55.20.12			
	63114	55.20.11			
	63120	55.30.11	55A		100% van 55A1
	63130	55.30.12			
	63210	55.90.11			
	63290	55.90.13			
		55.90.19			
b) accomodatie mbt	72111	68.20.11		Alles wat niet aan de kust is, is teveel, daarnaast ook:	
tweede verblijven	72211	68.32.11		- 68.202; 68.203 en 68.204: Verhuur en exploitatie van sociale	12,54% van 68A
	72213	68.32.12	68A	woningen, niet-residentiele gebouwen en terreinen	
	72221	68.31.11		-68.312 Schatten en evalueren van onroerend goed	
	72223	68.31.12		-68.322 Beheer niet-residentieel onroerend goed	
2 Voeding- en drank-verstrekking	63310	56.10.11			
		56.10.12			
	63320	56.10.13	56A	56.210 Catering	88,00% van 56A
	63399	56.10.19			
	63400	56.30.10		56.290 Overige eetgelegenheden	
3 Personenvervoer via het spoor	64131	49.10.11			88,05% van 49A
	64210	49.10.19	49A		
4 Personenvervoer over de weg	64111	49.31.10			
	64112	49.31.21			
	64113	49.31.22			
	64114	49.39.13			
	64115	49.32.11			
	64116	49.32.12			
	64117	49.39.35			
	64118	49.39.33	49B		100% van 49B
	64119	49.39.20			
		49.39.39			
	64132	49.39.32			
	64221	49.39.11			
	64222	49.39.12			
	64223	49.39.34			
	66011	49.39.31			
5 Personenvervoer over water	64121	50.30.11			
	64122	50.30.12			
	64129	50.30.19	50B	50.400 Goederenvervoer over binnenwateren	4,06% van 50B
	64133	50.30.13			
	64231	50.10.11			
	64232	50.10.12	50A	50.200 Goederenvervoer over zee- en kustwateren	14,20% van 50A
	64239	50.10.19			
6 Personenvervoer door de lucht	64134	51.10.15			
	64241	51.10.11			
	64242	51.10.12			
	64243	51.10.13	51A	51.210 Goederenvervoer door de lucht	91,74% van 51A
	64244	51.10.14			
	64250	51.22.11			

7	Huur van transport- uitrusting	73111	77.11.10	77A	77.120 Verhuur en lease van vrachtauto's	87,15% van 7A
8	Diensten v reisagent- schappen, tour- operators en gidsen	85511	79.11.11			
		85512	79.11.12			
		85513	79.11.13			
		85514	79.11.14			
		85519	79.11.19			
		85521	79.11.21			
		85522	79.90.31	79A		100% van 79A
		85523	79.11.22			
		85524	79.11.23			
		85539	79.90.39			
		85540	79.12.11			
		85550	79.90.20			
		85561	79.90.11			
		85562	79.90.12			
9	Cultuurdiensten	96220	90.02.11		90.02.12 Promotie en organisatie van uitvoeringen	39,06% van 90A
		96310	90.01.10	90A	90.03 Scheppende kunsten 90.04 Exploitatie van zalen	90A
		96411	91.02.10			
		96412	91.03.10			
		96421	91.04.11	91A	91.01 Bibliotheken en archieven	49,36% van 91A
		96422	91.04.12			
10	Recreatie-en sportdiensten	96929	92.00.11		92.00.14 online kansspelen	
			92.00.12			
			92.00.13	92A		100% van 92A
			92.00.19		92.00.21 online bookmakers	
			92.00.29			
		96520	93.11.10			
		96590	93.19.19			
		96910	93.21.10		93.12 Sportclubs	
		96930	93.29.22	93A	93.13 Fitnesscentra	75,08% van 93A
		96990	93.29.11		93.191 Activiteiten van sportbonden en federaties	
			93.29.19		19.192 Zelfstandig werkende sportbeoefenaars	
			93.29.21			
			93.29.29			
11	Kleinhandel in land- specifieke toerisme- goederen	Niet om- schreven, zelf kiezen	47.640 47.786	47A	Bijna alles is teveel, enkel deze twee codes opnemen	2% van 47A
12	Diensten van landspecifieke toerisme bedrijven	85961	82.30.11		82.1 Administratieve en ondersteunende activiteiten voor kantoren	7,30% van 82A
		85962	82.30.12		82.2 Callcenters 82.9 Zakelijke dienstverlening, niet elders vermeld	

Deze aandelen nemen we over uit de RIOT, met name uit de aanbodtabel. We werken daarbij met een dubbele correctie: in cellen waar zowel in de rijen als in de kolommen slechts een deel van het aanbod mag opgenomen worden, wordt twee keer het aandeel in rekening gebracht: zowel dat van de bedrijfstak als van de productgroep.

Het intermediair verbruik en de toegevoegde waarde per kolom: Deze worden afgeleid uit de gebruikstabel (tegen aankooprijzen). We nemen hiervoor de RIOT-codes en de percentages van de bedrijfstakken over, zoals bepaald in tabel 51.

Resultaat: Totaal TSA-tabel 5

In het geel gearceerde vak kan de totale bruto toegevoegde waarde van toeristische bedrijfstakken worden afgelezen.

Tabel 53: TSA-tabel 5: Het aanbod van toeristische en andere producten en diensten in toeristische en andere bedrijfstakken in het Vlaamse Gewest in 2018 (in euro en in prijzen 2018)

	TOERISTISCHE BEDRIJFSTAKKEN														TOTAAL	ANDERE BEDRIJFS- TAKKEN	ALGEMEEN TOTAAL (in basisprijzen)
	1a	1b	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
	Accommo- datie-	Accommo- datie mbt tweede verblijven	Voeding- en drank-	Personen- vervoer via het spoor	Personen- vervoer over de weg	Personen- vervoer over water	Personen- vervoer door lucht	huur van transport- uitrusting	Reisagent- schappen, touropera- tors + gidsen	Culturele activiteiten	Sport- en recreatie bedrijven	Klein- handel souvenirs, sport en kampeer	Organisa- tie congres en beurzen				
¹ a) Accomm.	1 141 106 199	0	220 303 433	0	0	0	0	0	0	254 076	148 019	0	0	1 361 811 727	22 168 459	1 383 980 186	
b) Acco.(TV)	1 645 131	135 813 332	213 876	0	0	0	0	0	0	37 481	2 261 895	0	0	139 971 715	1 191 302 965	1 331 274 680	
2 Voeding- en drankverstr.	145 218 128	0	5 973 669 022	0	0	0	10 085 259	0	0	11 612 241	56 455 021	7 094	0	6 197 046 763	611 831 602	6 808 878 365	
3 Pers.vervoer via het spoor	0	0	0	960 252 257	0	0	0	0	0	0	0	0	0	960 252 257	130 319 308	1 090 571 565	
4 Pers.vervoer over de weg	0	0	0	0	2 069 913 079	0	0	0	0	0	0	0	0	2 069 913 079	1 278 064	2 071 191 143	
5 Pers.vervoer over water	0	0	0	0	0	87 008 366	0	0	0	0	0	0	0	87 008 366	619 406 469	706 414 835	
6 Pers.vervoer door lucht	0	0	0	0	0	0	2 127 423 863	0	61 614 043	0	0	0	0	2 189 037 907	389 415 561	2 578 453 467	
7 Huur tran- sportuutr.	0	0	0	0	666 235	0	0	1 840 129 554	332 696	0	0	0	0	1 841 128 484	794 269 428	2 635 397 912	
8 Reisag., Tour- en gidsen	49 924	0	0	0	24 018 678	0	0	0	2 271 015 315	39 365 300	0	0	0	2 334 449 217	388 381 577	2 722 830 794	
9 Cultuur- diensten	3 924 283	0	2 461 127	0	0	0	0	0	7 817 566	382 324 121	1 537 595	50 196	0	398 114 888	292 435 255	690 550 143	
10 Recreatie en sportdiensten	10 438 447	0	9 515 758	0	0	0	0	0	0	812 499	850 761 945	0	0	871 528 648	311 420 979	1 182 949 628	
11 Kleinhandel souvenirs, sport, kamp.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 258	114 008	5 710 727	0	5 826 993	284 296 675	290 123 668	
12 Diensten org. congres en beurzen	14 738	0	2 654 206	0	0	0	0	0	0	491 659	144 317	12 604	17 732 128	21 049 652	275 531 508	296 581 160	
¹³ Andere	82 212 970	964 593 452	931 310 991	230 236 231	42 752 533	570 192 760	207 756 454	319 383 507	85 898 975	623 523 647	410 390 974	340 169 044	255 427 800	5 063 849 336	493 412 877 432	498 476 726 769	
TOTALE OUTPUT (basisprijzen)	1 384 609 820	1 100 406 784	7 140 128 412	1 190 488 488	2 137 350 525	657 201 126	2 345 265 576	2 159 513 061	2 426 678 595	1 058 423 281	1 321 813 774	345 949 664	273 159 927	23 540 989 034	498 724 935 281	522 265 924 315	
INTERMEDIAR VERBRUIK (aankooprijzen)	698 250 758	513 895 909	4 530 389 093	739 238 510	969 444 427	552 774 612	1 980 385 227	900 857 415	2 062 921 598	603 172 484	741 176 724	163 766 188	171 303 995	14 627 576 941	297 942 928 934	312 570 505 874	
TOEGEVOEGDE WAARDE (basisprijzen)	686 359 062	586 510 875	2 609 739 320	451 249 978	1 167 906 098	104 426 514	364 880 349	1 258 655 646	363 756 997	455 250 798	580 637 049	182 183 477	101 855 932	8 913 412 093	200 782 006 348	209 695 418 441	

3 TSA-tabel 6: Aanbod en verbruik van toerisme

Wat: TSA-tabel 6 brengt de informatie uit de voorgaande TSA-tabellen samen. Ze wordt opgemaakt door de samenvattende tabel van de consumptie, met name TSA-TABEL 4 te koppelen aan TSA-TABEL 5 die het aanbod meet. Daarenboven wordt de nodige informatie toegevoegd om de overgang te kunnen maken tussen de output aan basisprijzen (in TSA-tabel 5) en de consumptie tegen aankooprijzen (in TSA-tabel 4).

Bron: Alle bronnen uit TSA-Tabel 4 en TSA-Tabel 5, aangevuld met informatie uit de RIOT

Methode: Het totale aanbod gekoppeld aan de totale consumptie (beide aan aankooprijzen) van de verschillende toeristische producten en diensten.

- In de eerste plaats wordt het totale aanbod aan aankooprijzen berekend op basis van het totaalbedrag per rij vermeld in TSA-tabel 5 te vermeerderen met de cijfers bekomen in drie kolommen van blok 2: import, belastingen min subsidies en de marges.
  - Import: Enkel de invoer meetellen van producten die daadwerkelijk hier worden aangekocht door toeristen. Zoals in de TSA 2008 nemen we daarom enkel de invoer op voor de rij 'andere producten en diensten'. De juiste cijfers kunnen we uit de RIOT halen.
  - Belastingen – subsidies: Per rij halen we deze gegevens uit de RIOT, we werken uiteraard met de verdeelsleutels op de rijen, zoals toegepast bij TSA-tabel 5.
  - Transport- en handelsmarges: Gezien er enkel in de laatste groep producten (andere) marges zitten en het totaal van de marges nul is, wordt deze kolom niet apart gepubliceerd. In elke rij staat er immers een cijfer nul, zodat er geen invloed is op de totale output aan aankooprijzen.
- In de tweede plaats wordt de totale toeristische consumptie per product (dus per rij) overgenomen uit de totalen in TSA-tabel 4.
- In de derde kolom wordt ten slotte de toerismeratio bepaald op basis van beide voorgaande cijfers. De toerismeratio is immers gelijk aan de totale toeristische consumptie gedeeld door het totale aanbod van een bepaald product of een bepaalde dienst. Hierbij moeten we dus wel benadrukken dat we door het onderaanbod aan informatie betreffende de consumptie van sommige goederen en diensten, voor enkele categorieën de ratio zelf zullen invoegen, onafhankelijk van de gemeten waarden aan consumptie. Het gaat om het invoegen van een 100%-ratio voor de reisagentschappen, touroperators en gidsen en voor van het personenvervoer door de lucht.

Deze toerismeratio's worden daarna in de volledige rij overgenomen. Voor elke rij (product of dienst) wordt dus deze ratio gebruikt om in elke kolom van een bepaalde rij het toeristisch aandeel van de output te berekenen. We gaan dan uit van de assumptie dat de productspecifieke toerismeratio gelijk is voor alle bedrijfstakken die dit product produceren. Deze aandelen worden dan nadien per bedrijfstak opgeteld (kolom) om te komen tot het toeristisch aandeel van de output, het intermediair verbruik en de toegevoegde waarde.

Enige uitzondering in deze is dat we bij de accommodatie een ratio van 101% uitkomen. Dat betekent dat er meer verbruik is in de sector, dan dat er aanbod is. Vermoedelijk gaat het om uitgaven in het logies, maar die gaan naar eten en drinken in bijvoorbeeld het hotel. We rekenen dan ook 100% toe aan de diensten voor accommodatie, de overige 1% uitgaven verschuiven we extra naar de voeding en drankverstrekking.

Resultaat: Totaal TSA-Tabel 6

Omwille van de breedte van de tabel geven we enkel het rechterdeel mee (waar de belangrijkste berekeningen van bovenstaande cijfers getoond worden). De andere cijfers (details per bedrijfstak) kunnen opgevraagd worden. De totalen per bedrijfstak en het relatieve belang van de bedrijfstakken in de toegevoegde waarde worden hieronder wel weergegeven. In het geel gearceerde vak kan de totale bruto toegevoegde waarde van toeristische bedrijfstakken worden afgelezen. De groene vakken zijn de deeltijfers van de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme. Het cijfer in het oranje vak heb je nodig om om te zetten naar bruto binnenlands product.

Tabel 54: TSA-TABEL 6 (rechterdeel): Totale aanbod en toeristische consumptie in het Vlaamse Gewest in 2016, uitgedrukt euro en prijzen 2018

	TOTAAL TOERISTISCHE BEDRIJFSTAKKEN		ANDERE BEDRIJFSTAKKEN		ALGEMEEN TOTAAL (aan basisprijzen)	IMPORT		BELASTINGEN - SUBSIDIES op producten (geprod. in vla of import)		TOTAAL VLAAMSE OUTPUT (aan aankoop- prijzen)	TOTAAL TOERISTISCHE CONSUMPTIE (TSA-TABEL 4)	TOERISME- RATIO per product of dienst (in %)
	Output	Toerisme Aandeel	Output	Toerisme Aandeel		Output	Toerisme Aandeel	Output	Toerisme Aandeel			
1a) Accommodatie ...	1 361 811 727	1 361 811 727	22 168 459	22 168 459	1 383 980 186	0	0	0	0	1 383 980 186	1 383 980 186	100
1b) Accommodatie mbt tweede verblijven	139 971 715	70 062 538	1 191 302 965	596 304 109	1 331 274 680	0	0	0	0	1 331 274 680	666 366 647	50
2 Voeding- en drankverstrekking	6 197 046 763	2 489 975 019	611 831 602	245 834 099	6 808 878 365	0	0	0	0	6 808 878 365	2 735 809 118	40
3 Personenvervoer (muz door de lucht)	4 958 302 186	803 363 660	1 545 273 268	250 371 264	6 503 575 455	0	0	-506 265 566	-82 027 142	5 997 309 889	971 707 782	16
4 Personenvervoer door de lucht	2 189 037 907	2 189 037 907	389 415 561	389 415 561	2 578 453 467	0	0	0	0	2 578 453 467	2 578 453 468	100
5 Diensten van reisagentschappen , tour operators en gidsen	2 334 449 217	2 334 449 217	388 381 577	388 381 577	2 722 830 794	0	0	0	0	2 722 830 794	2 722 830 794	100
6 Culturele diensten + diensten voor recreatie en sport	1 269 643 537	468 405 401	603 856 234	222 778 688	1 873 499 771	0	0	189 642 908	69 964 332	2 063 142 679	761 148 421	37
7 Diensten voor organisatie van congressen en beurzen	21 049 652	17 328 686	275 531 508	226 825 545	296 581 160	0	0	0	0	296 581 160	244 154 230	82
8 Andere	5 069 676 329	20 164 255	493 697 174 108	1 963 643 237	498 766 850 437	280 746 038 576	1 116 646 172	9 284 022 395	36 926 498	788 796 911 407	3 137 380 162	0,4
TOTAAL OUTPUT (basisprijzen) ...	23 540 989 034	9 754 598 410	498 724 935 281	4 305 722 538	522 265 924 315							
TOTAAL INTERMEDIAR VERBRUIK (aankoopprijzen) ...	14 627 576 941	6 061 178 592	297 942 928 934	2 572 278 812	312 570 505 874							
TOTAAL TOEGEVOEGDE WAARDE (basisprijzen) ...	8 913 412 093	3 693 419 818	200 782 006 348	1 733 433 726	209 695 418 441							

Tabel 55: Toegevoegde waarde van toerisme in het Vlaamse Gewest in 2018, per bedrijfstak

	Toegevoegde waarde van het toeristisch aanbod = Bruto toegevoegde waarde van de toeristische bedrijfstakken		Toegevoegde waarde van het toeristisch verbruik = Directe bruto toegevoegde waarde van toerisme	
	TOERISTISCHE BEDRIJFSTAKKEN 8,9 miljard euro = 100%	ALLE BEDRIJFSTAKKEN 210 miljard euro = 100%	TOERISTISCHE BEDRIJFSTAKKEN 3,7 miljard euro = 100%	ALLE BEDRIJFSTAKKEN 5,4 miljard euro = 100%
Accommodatie	7,7%	0,3%	18,6%	12,6%
Accommodatie tweede verblijven	6,6%	0,3%	1,4%	1,0%
Voeding en drankverstreking	29,3%	1,2%	36,2%	24,6%
Personenvervoer over weg + spoor + water	33,5%	1,4%	15,1%	10,3%
Personenvervoer door de lucht	4,1%	0,2%	9,9%	6,7%
Reisagentsch., touroperators en gidsen	4,1%	0,2%	9,8%	6,7%
Culturele bedrijven	5,1%	0,2%	3,0%	2,1%
Bedrijven voor recreatie en sport	6,5%	0,3%	5,6%	3,8%
Kleinhandel souvenirs, sport en kampeer	2,0%	0,1%	0,03%	0,02%
Organisatie van congressen en beurzen	1,1%	0,05%	0,22%	0,15%
Andere bedrijfstakken	Niet van toepassing	95,7%	Niet van toepassing	31,9%

4 TSA-tabel 7

Wat: In TSA-tabel 7 wordt de tewerkstelling in de toeristische sector in beeld gebracht.

Bronnen: Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), Gedecentraliseerde statistiek, momentopname 30 juni 2018; Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ), Telling van de verzekeringsplichtigen, momentopname 31 december 2018.

Methode: Voor een uitgebreide methodologische uitleg verwijzen naar het rapport over tewerkstelling in de toeristische sector (Weekers, 2013b). Voor de loontrekkende tewerkstelling beschikken we over gegevens op NACE 5digit, waardoor we de cijfers rechtstreeks kunnen overnemen voor alle NACE-codes die onder toerisme vallen. Voor de zelfstandigen werken we met activiteitencodes. De beroepencodes die voor de sector toerisme belangrijk zijn, zijn CODE 407: Horeca; CODE 408: Vermakelijkheden; CODE 409: Foorkramers en CODE 510: Vrije beroepen in de kunst. Voor een aantal toeristische activiteiten zullen we geen cijfers hebben, omdat deze activiteiten in een veel grotere beroepengroep wordt opgenomen in de RSVZ-cijfers.

Resultaat : zie volgende bladzijde

TABEL 56: TSA-tabel 7: De totale tewerkstelling van loontrekkenden en zelfstandigen en helpers in de sector toerisme in het Vlaamse Gewest, naar geslacht en regime in 2018.

	LOONTREKKEND – RSZ						RSZPPO	ZELFSTANDIGEN EN HELPERS - RSVZ						
	% man	% vrouw	% voltijds	% deeltijds	% speciaal	Totaal in Jobs		Totaal in jobs	% man	% vrouw	% Hoofdberoep	% Bijberoep	% Na pensioen	TOTAAL in jobs (excl best.)
Accommodatie	38,4	61,6	51,3	38,7	9,9	13 986	69							
Hotels en motels	42,9	57,1	59,2	29,4	11,4	8 527	}							
Overig logies voor kortstondig verblijf	31,5	68,5	39,1	53,3	7,6	5 459								
Accommodatie mbt tweede verblijven (in de kustgemeenten)	26,9	73,1	47,1	52,9	0,0	996		8						
Handel in en verhuur van onroerend goed	34,5	65,5	41,4	58,6	0,0	58	}	57,0	43,0	73,7	19,0	7,3	27,316	36,731
Beheer en bemiddeling onroerend goed	26,4	73,6	47,4	52,6	0,0	938								
Voeding en drankverstrekkers	50,9	49,1	36,3	35,1	28,6	59 124								
Restaurants, fast-food zaken, snackbars, frituren	52,0	48,0	38,3	34,8	26,9	51 266	}							
Cafés, discotheken, dancings e.d.	44,1	55,9	23,2	37,1	39,7	7 858								
Personenvervoer	76,7	23,3	73,5	25,8	0,7	34 072								
Personenvervoer per spoor	85,7	14,3	81,3	18,7	0,0	8 630	}							
Personenvervoer over de weg	83,3	16,7	72,4	27,1	0,5	13 661								
Overig personenvervoer te land, n.e.g.	82,7	17,3	63,6	32,7	3,7	4 226								
Personenvervoer over water	70,0	30,0	64,0	29,1	6,9	203								
Personenvervoer door de lucht	48,3	51,7	68,2	31,8	0,0	5 157								
Huur van transportuitrusting	56,1	43,9	82,3	17,4	0,4	2 195								
Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus ed.	28,1	71,9	66,0	33,8	0,2	4 150	577							
Diensten voor cultuur	54,3	45,7	66,2	32,0	1,8	6 627	3 619	67,7	32,3	38,9	55,5	5,6	10 956	12 289
Productie, exploitatie, beheer en diensten scheppende en uitvoerende kunst	55,1	44,9	66,6	30,7	2,7	4 105	}							
Musea en monumentenzorg, botanische tuinen, dierentuinen e.d	53,1	46,9	65,7	34,0	0,3	2 522								
Diensten voor sport- en recreatie	54,9	45,1	57,7	35,5	6,8	7 874	4 504	62,8	37,2	48,9	41,6	9,5	5 058	5 790
Verhuur van sport- en kampeerartikelen	77,0	23,0	77,6	22,4	0,0	183	}							
Beheer en exploitatie van sportcentra en overige sportactiviteiten	50,8	49,2	50,6	42,4	7,0	4 975								
Kermisattracties, pretparken en overig amusement	56,5	43,5	64,5	27,9	7,6	1 039								
Kansspelen, recreatieparken en overige activiteit ivm recreatie	63,6	36,4	72,5	21,1	6,4	1 677								
Kleinhandel van landspecifieke, karakteristieke toerismegoederen Sport- en kampeerartikelen, souvenirs en ambachtelijke prod.	48,7	51,3	62,3	37,2	0,5	2 921								
Niet toerisme karakteristieke bedrijven: Organisatie congres/beurs	49,8	50,2	71,8	17,5	10,7	1 458								
TOTAAL TOERISTISCHE BEDRIJFSTAKKEN	55,7	44,3	52,3	32,9	14,8	131 208	8 777	60,3	39,7	64,0	29,5	6,5	43 330	54 810
Aandeel toeristische bedrijfstakken in totale tewerkstelling	6,1	5,1					6,0	8,4	9,1	5,5	9,0	5,7	8,7	8,0

BRON: Toerisme Vlaanderen obv RSZ, RSZPPO, RSVZ, bewerking SV.

DEEL II: SCHATTING TSA BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE GEWEST

1. TSA-tabellen 1 en 2

Wat :

- TSA-tabel 1: inkomend toerisme of niet-Brusselse toeristen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.
- TSA-tabel 2 intern toerisme of Brusselse toeristen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest

Voor deze schatting werd beslist om beide tabellen samen op te maken en dus geen onderscheid te maken tussen inkomende en interne toeristen. Dat maakt dat we de uitgaven moeten kennen van alle toeristen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. We splitsen wel op in Belgen en buitenlandse toeristen. Dit is niet noodzakelijk voor de Brusselse TSA, maar handig om te gebruiken indien men bijvoorbeeld een Belgische TSA wil maken op basis van de gegevens in dit rapport.

Bronnen: Kunststedenonderzoek 2011 en 2018, Toerisme in cijfers 2018, MICE 2013.

Methode en deelresultaten:

Dagtoeristen met het motief ontspanning: Gegevens kunnen we rechtstreeks halen uit het kunststedenonderzoek 2011 (volumes) en 2018 (uitgaven).

Tabel 57: Bestedingen door dagtoeristen in 2018 in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, voor het motief ontspanning, naar herkomst en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon en in het totaal (prijzen 2018).

VOLUME	BELGEN		BUITENLANDERS	
	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven
		3 703 227		1 366 773
BESTEDINGEN (euro)	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven
Maaltijden en drank	25	92 580 675	32	43 736 736
Transport ter plekke	6	22 219 362	12	16 401 276
Attracties en ontspanning	19	70 361 313	23	31 435 779
Andere uitgaven: shopping	37	137 019 399	34	46 470 282
Andere uitgaven : andere		0	0	0
TOTAAL	87	322 180 749	101	138 044 073

BRON: Kunststedenonderzoek 2011 en 2018, bewerking SV

Dagzakentoeeristen: Methode analoog aan deze voor de TSA Vlaams Gewest.

Tabel 58: Bestedingen door dagzakentoeeristen in 2018 in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, voor motief MICE, opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (prijzen 2018).

VOLUME	BELGEN		NEDERLAND		FR+DUI+VK	
	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven
		6 376 900		20 148		228 001
BESTEDINGEN (euro)	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven
Maaltijden en drank	18,95	120 870 183	0,0	0	16,2	3 690 332
Transport ter plekke	10,51	67 002 108	7,0	140 873	13,8	3 140 600
Cultuur	0,00	0	0,0	0	0,0	0
Recreatie en ontspanning	0,00	0	0,0	0	0,1	13 217
Restwaarde part fee	13,97	89 111 570	43,0	866 411	2,8	639 931
Andere uitgaven	2,49	15 856 953	11,5	232 699	10,0	2 274 475
TOTAAL	45,92	292 840 814	61,5	1 239 983	42,8	9 758 554

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

Tabel 59: Bestedingen door dagzakentoeeristen in 2018 in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, voor het motief 'andere zaken', opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018).

VOLUME	BELGEN		NEDERLAND		FR+DUI+VK	
	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal Uitgaven
		2 355 313		9 663		97 650
BESTEDINGEN (euro)						
Maaltijden en drank	11,4	26 786 099	0,00	0	9,71	948 314
Transport ter plekke	6,3	14 848 369	4,20	40 540	8,26	807 048
Cultuur	0,00	0	0,0	0	0,0	0
Recreatie en ontspanning	0,00	0	0,0	0	0,03	3 396
Restwaarde part fee	0,0	0	0,00	0	0,00	0
Andere uitgaven	1,5	3 514 067	6,93	66 966	5,99	584 478
TOTAAL	19,2	45 148 536	11,13	107 506	24,0	2 343 237

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

Verblijfstoeristen voor het ontspanningsmotief: De volumes halen we rechtstreeks uit Toerisme in Cijfers, voor bestedingen doen we een beroep op het kunststedenonderzoek 2018.

Tabel 60: Bestedingen door verblijfstoeristen in 2018 in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, voor het motief ontspanning, naar herkomst en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon en in het totaal (prijzen 2018).

VOLUME	BELGEN		BUITENLANDERS	
	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven
		679 030		2 758 871
BESTEDINGEN (euro)				
Logies	56	38 025 680	51	140 702 421
Maaltijden en drank	48	32 593 440	42	115 872 582
Transport ter plekke	9	6 111 270	10	27 588 710
Attracties en ontspanning	14	9 506 420	14	38 624 194
Andere uitgaven: shopping	35	23 766 050	15	41 383 065
Andere uitgaven : andere	-	-	-	-
TOTAAL	162	110 002 860	132	364 170 972

BRON: Kunststedenonderzoek 2018, TIC 2018, bewerking SV

Verblijfszakentoeeristen: Methode analoog aan deze voor de TSA Vlaams Gewest.

Tabel 61: Bestedingen door verblijfstoeristen in 2018 in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, voor motief MICE, opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (prijzen 2018).

VOLUME	BELGEN		BUURLANDEN		NIET-BUURLANDEN	
	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal Uitgaven
		601 361		713 632		1 257 104
BESTEDINGEN (euro)						
Logies	107,4	64 591 817	136,9	97 700 618	124,1	156 016 569
Maaltijden en drank	43,2	25 956 122	47,2	33 702 115	52,6	66 099 707
Transport ter plekke	8,2	4 924 690	13,4	9 592 603	20,3	25 541 230
Cultuur	0,3	207 211	0,3	235 538	3,7	4 711 611
Recreatie en ontspanning	0,00	0	0,1	84 313	0,3	406 801
Restwaarde part fee	15,8	9 513 377	12,6	8 962 437	4,3	5 343 156
Andere uitgaven	38,6	23 228 339	16,6	11 828 217	30,6	38 501 699
TOTAAL	213,6	128 421 557	227,2	162 105 841	236,0	296 620 773

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

Tabel 62: Bestedingen door verblijfstoeristen in 2018 in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, voor het motief 'andere zaken', opgesplitst naar herkomst en bestedingscategorie. Uitgedrukt in euro, in gemiddelde prijs per persoon per nacht en in het totaal (in prijzen 2018).

VOLUME BESTEDINGEN (euro)	BELGEN		BUURLANDEN		NIET-BUURLANDEN	
	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal uitgaven	Pp pn	Totaal Uitgaven
		209 174		286 249		487 640
Logies	64,4	13 480 351	82,1	23 513 551	74,5	36 311 993
Maaltijden en drank	25,9	5 417 058	28,3	8 111 068	31,5	15 384 341
Transport ter plekke	4,9	1 027 786	8,1	2 308 646	12,2	5 944 580
Cultuur	0,2	43 245	0,2	56 687	2,2	1 096 601
Recreatie en ontspanning	0,0	0	0,1	20 291	0,2	94 681
Restwaarde part fee	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Andere uitgaven	23,2	4 847 768	9,9	2 846 690	18,4	8 961 057
TOTAAL	118,6	24 816 208	128,8	36 856 934	139,0	67 793 254

BRON: MICE 2013, TIC 2018, bewerking SV

De uitgaven aan personenvervoer door de lucht en aan diensten van reisagentschappen, touroperators en gidsen: Methode analoog aan Vlaamse TSA. Niet op te splitsen naar motief. Wel naar herkomst. Voor personenvervoer door de lucht gaat het om 153.989.464 euro door Belgen en 22.397.857 door buitenlanders. Bij reisbureaus, touroperators en gids om 781.121.726 door Belgen en 48.801.652 door buitenlanders.

Resultaat: Totaal TSA-Tabel 1 en 2: zie volgende pagina

Tabel 63: TSA-tabellen 1 en 2: bestedingen door verschillende groepen toeristen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest in 2018, in euro en prijzen 2018.

BESTEDINGEN	BELGEN		BUITENLANDERS		BELGEN				BUITENLANDERS				TOTAAL	
	Ontspanning		Ontspanning		Dagzaken		Verblijfszaken		Dagzaken		Verblijfszaken			
	dag-toeristen	verblijfs-toeristen	dag-toeristen	verblijfs-toeristen	MICE	ANDERE	MICE	ANDERE	MICE	ANDERE	MICE	ANDERE		
1 Accommodatie	-	38 025 680	-	140 702 421	-	-	64 591 817	13 480 351	-	-	253 717 186	59 825 544	570 343 000	
2 Voeding- en drankverstreking	92 580 675	32 593 440	43 736 736	115 872 582	120 870 183	26 786 099	25 956 122	5 417 058	3 690 332	948 314	99 801 822	23 495 410	591 748 773	
3 Personenvervoer te land (spoor + weg + water)	22 219 362	6 111 270	16 401 276	27 588 710	67 002 108	14 848 369	4 924 690	1 027 786	3 281 473	847 588	35 133 833	8 253 226	207 639 692	
4 Personenvervoer door lucht													0	176 387 321
5 Reisagentschappen, tour operators en gidsen													0	829 923 377
6 Culturele diensten + diensten voor recreatie en sport	70 361 313	9 506 420	31 435 779	38 624 194	0	0	207 211	43 245	13 217	3 396	5 438 262	1 268 260	156 901 297	
7 Restwaarde participation fee	-	-	-	-	89 111 570	-	9 513 377		1 506 342	-	14 305 593		114 436 882	
8 Andere	137 019 399	23 766 050	46 470 282	41 383 065	15 856 953	3 514 067	23 228 339	4 847 768	2 507 174	651 444	50 329 916	11 807 748	361 382 206	
TOTAAL	322 180 749	110 002 860	138 044 073	364 170 972	292 840 814	45 148 536	128 421 557	24 816 208	10 998 537	2 450 743	458 726 613	104 650 188	2 002 451 850	1 006 310 698
														3 008 762 547

2. TSA-TABEL 4

Wat: Totale toeristische consumptie:

- Toerisme-uitgaven TSA-tabel 1 en TSA-tabel 2
- Waarde van de accommodatie in eigen vakantiehuizen
- Sociale overdrachten die maken dat toeristen minder betalen dan de werkelijke kostprijs
- Andere vormen van toerismeconsumptie die niet elders zijn opgenomen.

Anders dan in de Vlaamse TSA, worden in de Brusselse TSA geen gegevens ingevoegd met betrekking tot de uitgaven door toeristen in tweede verblijven en voor de tegenwaarde van accommodatie in tweede verblijven. Er werd beslist niets mee te nemen van tweede verblijven in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Deze gegevens zijn immers niet beschikbaar en daarenboven vermoeden we dat er slechts weinig tweede verblijven in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest zijn. De andere componenten (sociale overdrachten en duurzame goederen) nemen we wel op. Omdat het opzoeken en berekenen van deze cijfers een erg tijdrovende taak is, werden deze niet geteld voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest maar wel geschat.

Bronnen: Zie TSA-tabel 1 en 2, TSA Vlaamse Gewest, Huishoudbudgetenquête 2016

Methode:

Tabel 1 en 2: zie hiervoor

Subsidies: Schatting aan de hand van de verhouding in het Vlaamse Gewest tussen de bestedingen in bepaalde uitgavencategorieën in TSA-tabellen 1 en 2 en de bedragen opgenomen aan subsidies in die categorie.

Duurzame goederen: Voor de uitgaven aan duurzame goederen werd het gemiddelde bedrag per Vlaming vermenigvuldigd met het aantal inwoners in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Resultaat:

Tabel 64: TSA-tabel 4: Totale toerismeconsumptie in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest in 2018, in euro en prijzen 2018.

	TSA-tabellen 1 en 2	Schatting subsidies	Schatting duurzame goederen	TOTAAL
1 Accommodatie	570 343 000			570 343 000
2 Voeding- en drankverstrekking	591 748 773			591 748 773
3 Personenvervoer over spoor + weg + water	207 639 692	61 924 877		269 564 569
4 Personenvervoer door de lucht	176 387 321			176 387 321
5 Diensten van reisagentschappen, tour-operators en gidsen	829 923 377			829 923 377
6 Culturele diensten + diensten voor recreatie en sport	156 901 297	295 488 254		452 389 551
7 Diensten voor organisatie van congressen	114 436 882			114 436 882
8 Andere	361 382 206		189 674 551	551 056 757
TOTAAL	3 008 762 547	357 413 131	189 674 551	3 555 850 229

3. TSA-TABEL 5

Wat: Het aanbod van toerisme, bestaande uit drie componenten

- Het aanbod van de in het Vlaamse Gewest geproduceerde toeristische dienstengroepen, in basisprijzen, ongeacht of ze toeristisch worden gebruikt.
- Intermediair verbruik van de toeristische producenten, in aankooprijzen.
- Toegevoegde waarde van de toeristische producenten, in basisprijzen.

Alle informatie over de toeristische producenten wordt ook steeds in relatie gebracht met het totaal van alle andere producenten zodat de gehele Vlaamse productie in beeld komt.

Bronnen: Regionale Input-Outputtabellen (RIOT) en de regionale Aanbod- en Gebruikstabellen (AGT) voor Brussel. Vooral de cijfers uit de aanbodtabel en de gebruikstabel (aankooprijzen) worden gebruikt. De cijfers zijn van toepassing op het jaar 2010 en werden ons aangeleverd voor 143 verschillende bedrijfstakken door het Federaal Planbureau. Omdat we bepaalde bedrijfstakinformatie op een hoger detailniveau nodig hebben dan de RIOT ons kan geven, zullen we een aantal variabelen uit deze RIOT versleutelen aan de hand van de gedecentraliseerde RSZ-statistiek, juni 2010.

Methode en deelresultaten:

Methode analoog aan de Vlaamse TSA. Enige afwijking tegenover de TSA voor het Vlaamse Gewest is dat er geen aanbodcijfers meegenomen zijn in het kader van tweede verblijven. Daarnaast blijkt er geen aanbod te zijn in de categorieën met betrekking tot het watervervoer. We nemen de rijen en kolommen wel op, maar de resultaten zijn nul.

Tabel 65: Omzetten ISIC- en CPC codes uit RMF 2008 naar de codes in de RIOT 2010.

	Bedrijfstakken	Producten
1. Accommodatie	100% van 55A	100% van 55A
2. Voeding en drankverstreking	96,4% van 56A	65,0 % van 56A
3. Personenvervoer via het spoor	69,4% van 49A	69,4% van 49A
4. Personenvervoer via de weg	100% van 49B	100% van 49B
5. Personenvervoer over water	0% van 50A + 0% van 50B	0% van 50A + 0% van 50B
6. Personenvervoer door de lucht	94,2% van 51A	94,2% van 51A
7. Huur van transportuitrusting	98,5% van 77A	98,5% van 77A
8. Diensten van reisagentschappen, touroperators en gidsen	85,0% van 79A	100% van 79A
9. Diensten voor cultuur	100% van 90A+ 52,7% van 91A	60,1% van 90A + 52,7% van 91A
10. Diensten voor recreatie en sport	100% van 92A + 75,6% van 93A + 6,3% van 77B	100% van 92A + 46,3% van 93A
11. Kleinhandel in souvenirs, sport en kampeermateriaal	1,8% van 47A	1,8% van 47A
12. Organisatie van congressen	19,8% van 82A	19,8% van 82A

Resultaat: Totaal TSA-Tabel 5: zie volgende bladzijde

In het geel gearceerde vak kan de totale bruto toegevoegde waarde van toeristische bedrijfstakken worden afgelezen.

Tabel 66: TSA-tabel 5: Het aanbod van toeristische en andere producten in toeristische en andere bedrijfstakken in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest in 2018 (in euro en in prijzen 2018)

	TOERISTISCHE BEDRIJFSTAKKEN												TOTAAL	ANDERE BEDRIJFS- TAKKEN	ALGEMEEN TOTAAL (in basis- prijzen)
	1 Accommo- datie	2 Voeding- en drank- verstrekkers	3 Personen- vervoer via het spoor	4 Personen- vervoer over de weg	5 Per- sonen vervoer over water	6 personen vervoer door lucht	7 huur van transport- uitrusting	8 Reisagent - schappen, touropera- -tors + gidsen	9 Culturele activitei- ten	10 Sport- en recreatie bedrijven	11 Klein- handel souvenir s, sport en kampeer	12 Organisa- tie congres- sen en beurzen			
1 Accommodatie	697 267 034	61 777 110	0	0	0	0	0	0	87 523	1 117 473	0	0	760 249 140	3 064 423	763 313 563
2 Voeding- en drank- verstrekkers	14 587 191	1 424 288 454	0	0	0	326 980	0	0	5 489 329	11 272 943	1 124	0	1 455 966 022	90 551 617	1 546 517 639
3 Personenvervoer via het spoor	0	0	254 438 422	0	0	0	0	0	0	0	0	0	254 438 422	112 096 225	366 534 648
4 Personenvervoer over de weg	0	0	0	917 017 390	0	0	0	0	0	0	0	0	917 017 390	217 179	917 234 569
5 Personenvervoer water	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6 Personenvervoer lucht	0	0	0	0	0	144 077 607	0	18 523 318	0	0	0	0	162 600 925	13 786 395	176 387 321
7 Huur transport- uitrusting	0	0	0	332 689	0	0	1 255 307 305	112 557	0	0	0	0	1 255 752 552	903 740 919	2 159 493 471
8 Reisagent. tour- operators en gidsen	22 043	0	0	10 563 544	0	0	0	679 060 909	20 374 090	0	0	0	710 020 586	119 902 791	829 923 377
9 Cultuurdiensten	2 843 926	1 112 881	0	0	0	0	0	3 605 221	291 519 309	3 325 202	31 111	0	302 437 650	235 187 416	537 625 066
10 Recreatie en sportdiensten	5 278 721	1 642 776	0	0	0	0	0	0	179 011	526 617 216	0	0	533 717 725	131 068 284	664 786 009
11 Kleinhandel souvenirs, sport en kampeer	0	0	0	0	0	0	0	0	707	28 623	914 503	0	943 833	51 761 290	52 705 123
12 Diensten voor organisatie van congressen en beurzen	17 697	2 052 275	0	0	0	0	0	0	740 593	1 071 142	6 734	56 625 463	60 513 903	341 235 188	401 749 090
13 Andere	41 847 826	799 238 940	148 442 403	18 752 779	0	9 840 810	44 249 881	23 784 859	222 378 447	190 665 696	92 814 738	265 455 880	1 857 472 259	151 137 782 613	152 995 254 872
TOTALE OUTPUT (basisprijzen)	761 864 438	2 290 112 436	402 880 825	946 666 402	0	154 245 397	1 299 557 186	725 086 865	540 769 011	734 098 295	93 768 209	322 081 342	8 271 130 407	153 140 394 340	161 411 524 747
INTERMEDIAR VERBRUIK (aankooprijzen)	360 901 440	1 419 942 904	240 830 580	219 784 553	0	136 418 353	613 056 518	619 694 122	323 137 618	404 566 352	58 485 581	215 301 141	4 612 119 160	87 276 164 211	91 888 283 371
TOEGEVOEGDE WAARDE (basisprijzen)	400 962 998	870 169 531	162 050 246	726 881 850	0	17 827 044	686 500 669	105 392 743	217 631 393	329 531 944	35 282 629	106 780 202	3 659 011 248	65 864 230 129	69 523 241 376

4. TSA-TABEL 6

Wat: TSA-tabel 6 brengt de informatie uit de voorgaande TSA-tabellen samen. Ze wordt opgemaakt door de samenvattende tabel van de consumptie, met name TSA-TABEL 4 te koppelen aan TSA-TABEL 5 die het aanbod meet. Daarenboven wordt de nodige informatie toegevoegd om de overgang te kunnen maken tussen de output aan basisprijzen (in TSA-tabel 5) en de consumptie tegen aankooprijzen (in TSA-tabel 4).

Bron: Alle bronnen uit TSA-Tabel 4 en TSA-Tabel 5, aangevuld met informatie uit de RIOT

Methode: Methode analoog aan deze in het Vlaamse Gewest.

Als we de koppeling tussen TSA-Tabel 4 en TSA-Tabel 5 maken op basis van bovenstaande gegevens, dan zien we dat we voor sommige producten met redelijk lage toerismeratio's te maken hebben. Enkel voor de recreatie en de diensten voor cultuur, recreatie en sport is het aandeel in Brussel, vergelijkbaar met het Vlaamse aandeel (37% tegen 40% voor recreatie en 36% tegen 37% voor cultuur ed.). Bij de andere categorieën liggen de Brusselse toerisme-aandelen een stuk lager: voor de accommodatiesector komen we op een Brusselse toerismeratio van 68% (tegen 100% in Vlaams Gewest), vervoer te land haalt 8% (tegen 16% in Vlaams Gewest) en bij de organisatie van congressen komen we maar op 28% uit tegen 82% in het Vlaamse cijfer. Om tot een cijfer te komen dat dicht bij het werkelijke resultaat ligt, trekken we de toerismeratio's die erg laag zijn op op tot het niveau van de Vlaamse ratio's. We doen dat voor accommodatie (100%), personenvervoer (16%) en organisatie van congressen en beurzen (82%).

Resultaat: TSA-Tabel 6: zie volgende bladzijde

In het geel gearceerde vak kan de totale bruto toegevoegde waarde van toeristische bedrijfstakken worden afgelezen. De groene vakken zijn de deeltijfers van de directe bruto toegevoegde waarde van toerisme. Het cijfer in het oranje vak heb je nodig om om te zetten naar bruto binnenlands product.

Tabel 67: TSA-TABEL 6 (rechts deel): Totale aanbod en toeristische consumptie in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest in 2018, uitgedrukt euro en prijzen 2018

	TOTAAL TOERISTISCHE BEDRIJFSTAKKEN		ANDERE BEDRIJFSTAKKEN		ALGEMEEN TOTAAL (aan basisprijzen)	IMPORT		BELASTINGEN - SUBSIDIES op producten (geprod. in vla of import)		TOTAAL VLAAMSE OUTPUT (aan aankoop prijzen)	TOTAAL TOERISTISCHE CONSUMPTIE (TSA-TABEL 4)	TOERISME- RATIO per product of dienst (in%)
	Output	Toe Aan	output	Toe Aan		output	Toe Aan	output	Toe Aan			
1 Accommodatie ...	760 249 140	760 249 140	3 064 423	3 064 423	763 313 563	0	0	0	0	763 313 563	570 343 000	100*
2 Voeding- en drankverstreking ...	1 455 966 022	557 100 731	90 551 617	34 648 042	1 546 517 639	0	0	0	0	1 546 517 639	591 748 773	38
3 Personenvervoer (muv door de lucht) ...	2 427 208 365	393 265 864	1 016 054 323	164 625 125	3 443 262 687	0	0	-153 368 223	-24 849 324	3 289 894 464	269 564 569	16*
4 Personenvervoer door de lucht ...	162 600 925	162 600 925	13 786 395	13 786 395	176 387 321	0	0	0	0	176 387 321	176 387 321	100
5 Diensten van reisagentschappen, tour operators en gidsen ...	710 020 586	710 020 586	119 902 791	119 902 791	829 923 377	0	0	0	0	829 923 377	829 923 377	100
6 Culturele diensten + diensten voor recreatie en sport ...	836 155 375	302 334 946	366 255 700	132 429 810	1 202 411 075	0	0	48 744 174	17 624 795	1 251 155 249	452 389 551	36
7 Diensten voor organisatie van congressen en beurzen ...	60 513 903	49 816 803	341 235 188	280 914 723	401 749 090	0	0	0	0	401 749 090	114 436 882	82*
8 Andere ...	1 858 416 092	4 039 748	151 189 543 903	328 649 569	153 047 959 995	98 579 353 171	214 287 715	1 876 807 027	4 079 725	253 504 120 192	551 056 757	0,2
TOTAAL OUTPUT (basisprijzen) ...	8 271 130 407	2 939 428 744	153 140 394 340	1 078 020 879	161 411 524 747					-3 144 803		
TOTAAL INTERMEDIAR VERBRUIK (aankoopprijzen)	4 612 119 160	1 639 074 100	87 276 164 211	614 374 330	91 888 283 371							
TOTAAL TOEGEVOEGDE WAARDE (basisprijzen) ...	3 659 011 248	1 300 354 644	65 864 230 129	463 646 548	69 523 241 376							

* Zelf ingevoegd (productratio uit
TSA Vlaamse Gewest) gezien
gemeten ratio een te lage
waarde opleverende

5 TSA-tabel 7

Wat: In TSA-tabel 7 wordt de tewerkstelling in de toeristische sector in beeld gebracht.

Bronnen: Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), Gedecentraliseerde statistiek, momentopname 30 juni 2018; Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ), Telling van de verzekeringsplichtigen, momentopname 31 december 2018.

Methode: Voor een uitgebreide methodologische uitleg verwijzen naar het rapport over tewerkstelling in de toeristische sector (Weekers, 2013b). Voor de loontrekkende tewerkstelling beschikken we over gegevens op NACE 5digit, waardoor we de cijfers rechtstreeks kunnen overnemen voor alle NACE-codes die onder toerisme vallen. Voor de zelfstandigen werken we met activiteitencodes. De beroepencodes die voor de sector toerisme belangrijk zijn, zijn CODE 407: Horeca; CODE 408: Vermakelijkheden; CODE 409: Foorkramers en CODE 510: Vrije beroepen in de kunst. Voor een aantal toeristische activiteiten zullen we geen cijfers hebben, omdat deze activiteiten in een veel grotere beroepengroep wordt opgenomen in de RSVZ-cijfers.

Resultaat: TSA-Tabel 7: zie volgende bladzijde

TABEL 68: TSA-tabel 7: De totale tewerkstelling van loontrekkenden en zelfstandigen en helpers in de sector toerisme in het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, naar geslacht en regime in 2018

	LOONTREKKEND – RSZ					Totaal in Jobs	RSZPPO	ZELFSTANDIGEN EN HELPERS - RSVZ						
	% man	% vrouw	% voltijds	% deeltijds	% speciaal			% man	% vrouw	% Hoofdberoep	% Bijberoep	% Na pensioen	TOTAAL in jobs (excl best.)	TOTAAL in jobs (incl best.)
Accommodatie	51,8	48,2	79,9	18,1	2,0	5 473	12							
Hotels en motels	52,5	47,5	81,3	16,7	2,0	4 972								
Overig logies voor kortstondig verblijf	44,5	55,5	65,5	32,7	1,8	501								
Accommodatie mbt tweede verblijven (in de kustgemeenten)	nvt	nvt	nvt	Nvt	nvt	nvt	nvt	57,0	43,0	73,7	19,0	7,3	27 316	36 731
Handel in en verhuur van onroerend goed														
Beheer en bemiddeling onroerend goed														
Voeding en drankverstrekkers	59,3	40,7	45,1	50,4	4,5	20 192	246							
Restaurants, fast-food zaken, snackbars, frituren	59,1	40,9	47,1	49,2	3,7	18 282								
Cafés, discotheken, dancings e.d.	60,8	39,2	26,0	61,7	12,3	1 910								
Personenvervoer	82,4	17,6	82,5	17,3	0,2	20 237								
Personenvervoer per spoor	74,9	25,1	80,6	19,4	0,0	8 751								
Personenvervoer over de weg	90,3	9,7	85,1	14,8	0,0	10 432								
Overig personenvervoer te land, n.e.g.	86,4	13,6	53,7	39,9	6,5	449								
Personenvervoer over water	12,5	87,5	50,0	50,0	0,0	8								
Personenvervoer door de lucht	44,3	55,7	87,5	12,5	0,0	176								
Huur van transportuitrusting	56,5	43,5	85,7	14,3	0,0	421								
Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus ed.	34,0	66,0	78,0	22,0	0,0	1 443								
Diensten voor cultuur	53,3	46,7	70,5	29,3	0,2	5 650	81	67,7	32,3	38,9	55,5	5,6	10 956	12 289
Productie, exploitatie, beheer en diensten scheppende en uitvoerende kunst	54,0	46,0	72,0	27,8	0,2	4 761								
Musea en monumentenzorg, botanische tuinen, dierentuinen e.d	49,7	50,3	62,1	37,7	0,2	889								
Diensten voor sport- en recreatie	62,4	37,6	68,4	31,5	0,2	3 125	218	62,8	37,2	48,9	41,6	9,5	5 058	5 790
Verhuur van sport- en kampeerartikelen	33,3	66,7	100,0	0,0	0,0	3								
Beheer en exploitatie van sportcentra en overige sportactiviteiten	62,5	37,5	62,4	37,5	0,1	1 821								
Kermisattracties, pretparken en overig amusement	58,8	41,2	70,6	29,4	0,0	85								
Kansspelen, recreatieparken en overige activiteit ivm recreatie	62,7	37,3	77,0	22,8	0,2	1 216								
Kleinhandel van landspecifieke, karakteristieke toerismegoederen Sport- en kampeerartikelen, souvenirs en ambachtelijke prod.	59,6	40,4	58,5	41,5	0,0	691								
Niet toerisme karakteristieke bedrijven: Organisatie congres/beurs	47,7	52,3	74,9	21,5	3,7	736								
TOTAAL TOERISTISCHE BEDRIJFSTAKKEN	65,5	34,5	66,7	31,4	1,9	57 547	557	63,2	36,8	70,6	23,4	6,0	4 903,0	7 205,0
Aandeel toeristische bedrijfstakken in totale tewerkstelling	12,3	6,3					9,3	6,4	7,2	6,5	8,3	4,5	7,1	6,5

BRON: Toerisme Vlaanderen obv RSZ, RSVZ, RSZPPO, bewerking SV

**DEEL III: Evolutie van de belangrijkste cijfers en indicatoren uit de
TSA 2008, 2010, 2012, 2014, 2016 en 2018**

Wat : Evolutie van de totalen uit de verschillende TSA-tabellen doorheen de tijd: TSA 2008, 2010, 2012, 2014, 2016 en 2018. Dit zowel voor de TSA Vlaams Gewest als de TSA Brussels Hoofdstedelijke Gewest. Er wordt ook kort aangegeven wat de belangrijkste oorzaken of verklaringen voor de verschillen zijn.

Bronnen: Alle vroegere TSA's voor het VG en BHG:

De Maesschalck, P., Weekers, K. (2014). De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen: TSA 2012 voor het Vlaamse Gewest (incl. schatting voor het Brusselse Hoofdstedelijke gewest). Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering:
<http://www.statistiekvlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/2014-07-04-TSA2012.pdf>

De Maesschalck, P., Weekers, K. (2016). De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen: TSA 2014 voor het Vlaamse Gewest (incl. schatting voor het Brusselse Hoofdstedelijke gewest). Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering:
<http://www.statistiekvlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/2016-02-22-svr-stats-2016-03-tsa2014-tekst.pdf>

Weekers, K. (2012). De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen: eerste proeve van toepassing van methode van satellietrekeningen, in: *SVR - Methoden en technieken*, 2012 (2). Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Weekers, K. (2013a). De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen. TSA 2010 voor het Vlaamse Gewest (incl. schatting voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest), in: *SVR - Methoden en technieken*, 2013 (1). Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Weekers, K. (2013b). De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen. Tewerkstelling in de sector Toerisme in het Vlaamse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest in 2008 en 2010, in: *SVR - Methoden en technieken*, 2013 (2). Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Weekers, K. en De Maesschalck, P. (2018). De economische betekenis van toerisme in Vlaanderen: TSA 2016 voor het Vlaamse Gewest (incl. schatting voor het Brusselse Hoofdstedelijke gewest). Brussel: Statistiek Vlaanderen.
<https://www.statistiekvlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/tsa2016-eindrapport.pdf>

Methode: Vergelijking van de cijfers, waarbij bedragen steeds werden omgezet naar prijzen 2018 op basis van het jaargemiddelde van de index der consumptieprijzen.

Resultaat: Zie volgende bladzijden.

1. Toeristische bestedingen in TSA-Tabellen 1, 2 en 4 (absolute cijfers in miljard euro en prijzen 2018)

	Jaartal TSA (cijfers in miljard euro en prijzen 2018)						Belangrijkste verklaringen voor verschillen tussen				
	2008	2010	2012	2014	2016	2018	TSA 2008 en TSA 2010 (cijfers in miljoen euro)	TSA 2010 en TSA 2012 (cijfers in miljoen euro)	TSA 2012 en TSA 2014 (cijfers in miljoen euro)	TSA 2014 en TSA 2016 (cijfers in miljoen euro)	TSA 2016 en TSA 2018 (cijfers in miljoen euro)
TSA-Tabel 1: Inkomend toerisme											
VG	3,56	3,26	3,56	3,90	4,08	4,36	Daling uitgaven door Waalse en Brusselse verblijfstoeristen en door buitenlandse dagtoeristen	Toename uitgaven door verblijfszaken en dagzakentoeeristen	Toename door nieuwe RIOT: minder uitgaven aan luchtvervoer en meer aan reisbureaus	Sterke toename uitgaven door verblijfstoeristen, beperkte daling door zakentoeeristen	Sterke toename uitgaven door buitenlandse toeristen, beperkte daling door Brusselaars en Walen.
TSA-Tabel 2: Intern toerisme											
VG	6,17	6,93	7,65	6,84	6,65	7,17	Extra uitgaven door aanpassing methode reisbureaus. Toename uitgaven door Vlaamse verblijfstoeristen	Sterke toename uitgaven door Vlaamse dagzakentoeeristen	Daling door nieuwe RIOT : minder uitgaven aan reisbureaus	Daling uitgaven van vertrekkende Vlamingen, van verblijfstoeristen en van zakentoeerisme	Sterke toename uitgaven door Vlamingen in Vlaanderen
TSA-Tabel 4: Totale bestedingen											
VG	13,40	14,25	13,80	14,38	14,63	15,20	Globale toename in Tabel 1 en 2, toename tweede verblijvers en toename duurzame goederen	Toename Tabel 1 en 2, toename tweede verblijvers, beperkte toename subsidies en daling duurzame goederen	Globale daling Tabel 1 en 2, sterke toename tweede verblijven (door nieuwe methode)	Status quo Tabel 1 en 2 en tweede verblijvers, toename duurzame goederen	Sterke toename Tabel 1 en 2, daling tweede verblijvers
BHG	3,21	3,57	3,62	3,65	2,07	3,56	Toename dag- en verblijfstoeristen	Toename verblijfszaken-toerisme, daling dagzakentoeerisme	Heel beperkte toename subsidies en duurzame goederen	Sterke daling Tabel 1 en 2 (vooral verblijfstoeristen)	Toename Tabel 1 en 2, toename subsidies

2. Economische indicatoren uit TSA-Tabellen 5 en 6 (absolute cijfers in miljard euro en prijzen 2018)

	2008		2010		2012		2014		2016		2018		Belangrijkste verklaringen voor verschillen tussen					
	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	TSA 2008 en TSA 2010	TSA 2010 en TSA 2012	TSA 2012 en TSA 2014	TSA 2014 en TSA 2016	TSA 2016 en TSA 2018	
TSA-Tabel 5: GVATI (toegevoegde waarde van de toeristische bedrijfstakken)																		
VG	11,1	5,2%	10,3	4,8%	10,3	4,8%	8,9	4,3%	8,9	4,3%	8,9	4,3%	-0,4 procentpunten door output en TW tweede verblijven enkel aan kust op te nemen (-0,5) en toevoeging nieuwe deelsectoren (+0,1)	/	-0,5 procentpunten door nieuwe RIOT (simulatie van cijfers uit 2012 obv nieuwe RIOT is niet mogelijk)	/	/	
BHG	3,8	5,5%	3,8	5,6%	3,8	5,6%	3,7	5,3%	3,7	5,3%	3,7	5,3%	+0,1 procentpunt door toevoeging twee nieuwe deelsectoren	/	-0,3 procentpunten door nieuwe RIOT (simulatie van cijfers uit 2012 obv nieuwe RIOT is niet mogelijk)	/	/	
VG+ BHG	14,9	5,3%	14,1	5,0%	14,1	5,0%	12,6	4,5%	12,6	4,5%	12,6	4,5%	-0,3 procentpunten	/	-0,5 procentpunten door nieuwe RIOT (simulatie van cijfers uit 2012 obv nieuwe RIOT is niet mogelijk)	/	/	
TSA-Tabel 6: TDGVA (directe bruto toegevoegde waarde van toerisme)																		
VG	4,9	2,3%	5,0	2,4%	4,9	2,3%	2,4%	5,2	2,5%	5,2	2,5%	5,4	2,6%	+0,1 procentpunt door combinatie van aanpassen methode in T5 en door toegenomen consumptie in T4	-0,04 procentpunten door veranderende consumptie	+0,2 procentpunten door nieuwe RIOT en nieuwe methode tweede verblijvers buiten kustgemeenten MAAR: + 0,05 procentpunten indien we in 2012 ook al nieuwe RIOT en nieuwe methode hadden (dan 2,41% in 2012 tov 2,46% in 2014)	+0,03 procentpunten, status quo	+0,1 procentpunten door toenemende consumptie
BHG	1,7	2,4%	2,9	4,3%	2,9	4,2%	2,3%	1,9	2,7%	1,7	2,4%	1,8	2,5%	+1,9 procentpunten door toevoegen organisatie van congressen aan 100% ratio	-0,12 procentpunten door veranderende consumptie	-1,6 procentpunten door nieuwe RIOT MAAR: + 0,36 procentpunten indien we in 2012 ook al nieuwe RIOT hadden (dan 2,33% in 2012 tov 2,69% in 2014).	-0,24 procentpunten door afgenomen consumptie	+0,09 procentpunten door toenemende consumptie

	2008		2010		2012		2014		2016		2018		Belangrijkste verklaringen voor verschillen tussen					
	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	TSA 2008 en TSA 2010	TSA 2010 en TSA 2012	TSA 2012 en TSA 2014	TSA 2014 en TSA 2016	TSA 2016 en TSA 2018	
TSA-Tabel 6: TDGVA (directe bruto toegevoegde waarde van toerisme)																		
VG+ BHG	6,5	2,3%	8,0	2,8%	7,8	2,8%	2,4% <i>met nieuwe RIOT</i>	7,0	2,5%	6,9	2,5%	7,2	2,6%	+0,5 procentpunten	-0,06 procentpunten	-0,4 procentpunten door nieuwe RIOT en nieuwe methode VG voor tweede verblijvers MAAR: + 0,13 procentpunten indien we in 2012 ook al nieuwe RIOT en nieuwe methode hadden (dan 2,39% in 2012 tov 2,52% in 2014)	Status quo in aandeel (-0,04 procentpunten), in absolute cijfers kleine daling, door daling BHG	+0,09 procentpunten door toegenomen consumptie
TSA-Tabel 6: TDGDP (directe bruto binnenlands product van toerisme)																		
VG	5,5	2,3%	5,7	2,4%	5,8	2,3%	2,1% <i>met nieuwe RIOT</i>	5,2	2,1%	5,2	2,2%	5,5	2,2%	+0,07 procentpunt door combinatie van aanpassen methode in T5 en door toegenomen consumptie in T4	-0,03 procentpunten door veranderende consumptie	-0,2 procentpunten door nieuwe RIOT en nieuwe methode tweede verblijvers buiten kustgemeenten MAAR: + 0,06 procentpunten indien we in 2012 ook al nieuwe RIOT en nieuwe methode hadden (dan 2,09% in 2012 tov 2,15% in 2014)	Status quo: +0,01 procentpunten	+0,09 procentpunten door toegenomen consumptie
BHG	1,8	2,3%	3,1	4%	3,0	3,9%	2,1% <i>met nieuwe RIOT</i>	1,9	2,4%	1,7	2,2%	1,8	2,3%	+1,7 procentpunten door toevoegen organisatie van congressen aan 100% ratio	-0,11 procentpunten door veranderende consumptie	-1,5 procentpunten door nieuwe RIOT MAAR: + 0,28 procentpunten indien we in 2012 ook al nieuwe RIOT hadden (dan 2,11% in 2012 tov 2,39% in 2014)	-0,21 procentpunten door afnemende consumptie	Status quo (+0,05 procentpunten)
VG+ BHG	7,3	2,3%	8,7	2,8%	8,8	2,7%	2,1% <i>met nieuwe RIOT</i>	7,1	2,2%	6,9	2,2%	7,2	2,2%	+0,5 procentpunten	-0,05 procentpunten	-0,5 procentpunten door nieuwe RIOT en methode VG voor tweede verblijvers MAAR: + 0,11 procentpunten indien we in 2012 ook al nieuwe RIOT en nieuwe methode hadden (dan 2,10% in 2012 tov 2,21% in 2014)	Status quo in aandeel (-0,05 procentpunten)	+ 0,08 procentpunten dor toegenomen consumptie.

3. Indicatoren met betrekking tot tewerkstelling uit TSA-Tabel 7: aantal jobs in de toeristische sector

	2008		2010		2012		2014		2016		2018		Verschil in procentpunten tussen					
	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	TSA 2008 en TSA 2010	TSA 2010 en TSA 2012	TSA 2012 en TSA 2014	TSA 2014 en TSA 2016	TSA 2016 en TSA 2018	
VG																		
Loontrekkend	126 000	5,8%	131 000	6,0%	128 000	5,8%	129 127	5,9%	132 975	5,5%	139 985	6,0%	+0,2	-0,2	+0,1	-0,4	+0,5	
Zelfstanding	30 000	5,2%	45 000	7,6%	47 496*	7,8%	50 539*	8,1%	52 867*	8,1%	54 810*	8,0%	+1,0	+0,2	+0,3	=	-0,1	
Jobstudent	1 776	10,8%	2 246	13,5%	2 768	13,2%	nb	nb	nb	nb	nb	nb	+2,7	-0,3	nb	nb	nb	
Totaal		5,7%		6,4%		6,3%		6,3%		6,0%		6,4%	+0,7	-0,1	=	-0,2	+0,4	
BHG																		
Loontrekkend	54 000	8,7%	51 000	8,2%	51 300	8,3%	54 218	8,8%	57 867	8,6%	58 104	9,3%	-0,5	+0,1	+0,5	-0,2	+0,7	
Zelfstanding	2 900	3,4%	5 700	7,4%	5 917*	6,3%	6 423*	6,5%	7 005*	6,7%	7 205	6,5%	+4,0	-1,1	+0,2	+0,2	-0,2	
Jobstudent	225	11,8%	222	11,6%	268	11,5%	nb	nb	nb	nb	nb	nb	-0,2	-0,1	nb	nb	nb	
Totaal		8,1%		8,1%		8,1%		8,5%		8,3%		8,9	=	=	+0,4	-0,2	+0,6	
VG+ BHG																		
Loontrekkend	180 000	6,4%	182 000	6,5%	179 000	6,3%	183 345	6,5%	190 842	6,1%	198 089	6,7%	+0,1	-0,2	+0,2	-0,4	+0,6	
Zelfstanding	33 000	5,0%	51 000	7,5%	53 413*	7,6%	56 962*	7,9%	59 872*	7,9%	62 015	7,8%	+2,5	+0,1	+0,3	=	-0,1	
Jobstudent	2 000	10,9%	2 500	13,3%	3 036	13,1%	nb	nb	nb	nb	nb	nb	+2,4	-0,2	nb	nb	nb	
Totaal		6,2%		6,7%		6,6%		6,8%		6,5%		6,9%	+0,5	-0,1	+0,2	-0,2	+0,4	

*Inclusief bestuurders